

Центральноукраїнський національний технічний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)

Економічний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Допущена до захисту:
Завідувач кафедри економіки,
менеджменту та комерційної
діяльності
к.е.н., доцент
_____ Тетяна РЯБОВОЛИК
«12» червня _____ 2024 р.

(протокол засідання кафедри ЕМ та КД
№15 від „12” червня 2024 р.)

Кваліфікаційна робота **за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти**

на тему: **«Шляхи покращення фінансово-господарської діяльності
підприємства»**

Виконав: здобувач вищої освіти ІІ курсу,
групи МЕ-20

спеціальності 073 «Менеджмент»

ОПП «Менеджмент»

Пшійник Валерій Валерійович
(прізвище, ініціали, підпис)

Керівник к.е.н., доц. Андрощук І.О.
(прізвище, ініціали, підпис)

Рецензент д.е.н., проф. Сибірцев В.В.
(прізвище, ініціали, посада)

м. Кропивницький – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність фінансово-господарської діяльності підприємства	7
1.2. Організація фінансово-господарської діяльності підприємства	14
1.3. Особливості оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства	20
Розділ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АОИЛ»	33
2.1. Загальна характеристика ТОВ «АОИЛ»	33
2.2. Аналіз структури та динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства	37
2.3. Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	46
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АОИЛ»	50
3.1. Впровадження змін до технологій вирощування озимої пшениці	50
3.2. Оновлення технологічного оснащення як інструмент підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства	62
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Становлення інформаційного суспільства значною мірою вплинуло на всі аспекти господарської діяльності в корпоративних структурах, висунувши на перший план стратегічно важливі завдання, пов'язані зі зростанням інтелектуального потенціалу кожного та розвитком наукомістких галузей.

Базові галузі національної економіки активно використовують новітні інформаційні технології для сприяння економічному розвитку. Зміни принципів діяльності не тільки суттєво впливають на загальні принципи фінансово-господарської діяльності, а й впливають на можливість реалізації економічних переваг у будь-якій соціально-економічній системі, безпосередньо визначаючи можливість забезпечення умов безпечного розвитку.

У цьому контексті розвиток промисловості як складної системи, що поєднує в рамках процесу різні за змістом і технологією функціональні елементи, значною мірою залежить від можливості врахування та узгодження інтересів окремих складових. Труднощі в досягненні компромісу між фінансовими інтересами в робочому середовищі

Виробництво залежить насамперед від інколи екстремальних потреб окремих компонентів, які, крім іншого, також зазнають певних змін в умовах формування інформаційного середовища, що також необхідно враховувати, оскільки це істотно впливає на загальний баланс і забезпечує безпечну можливість розвитку відповідних умов.

В даний час підприємства в умовах світової нестабільності стикаються з такими загальними проблемами, як неплатоспроможність, недостатня кількість замовлень на виробництво продукції, недостатність спеціальних фондів підтримки підприємництва, надмірне податкове навантаження. Це спонукає керівників глибше заглиблюватися у фінансово-економічні умови бізнесу, щоб з'ясувати справжні причини кризової ситуації.

Фінансова криза підприємств вимагає від керівників деяких нестандартних заходів для подолання труднощів. У разі внутрішньої кризи управління підприємством має багато характеристик порівняно з нормальним станом і стабільною діяльністю підприємства. Перехід від спаду до розвитку і заплановані темпи зростання фінансових показників можуть бути досягнуті шляхом ефективного використання наявних засобів і розробки необхідних дій у тій чи іншій ситуації.

Основна мета фінансово-господарської діяльності підприємства полягає у створенні необхідних фінансових умов для успішного виконання планів щодо обсягів виробництва, собівартості продукції, номенклатури товарів і послуг, уникнення корпоративних кризових станів.

Управління фінансово-господарською діяльністю в умовах ринкової економіки продовжує вдосконалюватися. Без цього неможливо досягти такого рівня корпоративного управління, який забезпечує успіх на ринку та постійне вдосконалення матеріальної бази. Це не може мати такого глобального значення для бізнесу, оскільки фінанси охоплюють усі аспекти та сфери діяльності бізнесу. Тому фінансовий менеджмент вважається одним із найважливіших напрямків діяльності корпоративних фінансових інструментів.

Актуальність теми дослідження може бути продемонстрована також тим, наскільки вона розглянута в наукових працях. Серед учених, які зробили вагомий внесок у розвиток управління фінансово-економічною діяльністю підприємств на різних історичних етапах, варто відзначити: Д. Манчіні, Л. Флорі, А. Гільбо, Ф. Марчі, Е. Леоте. Значний внесок у розкриття цієї теми внесли І. Шмаленбах, В. Сопко, П. Немчинов, Ю. Чумаченко.

Метою написання кваліфікаційної роботи є пошук шляхів покращення фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Для вирішення поставленої мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність фінансово-господарської діяльності підприємства;

- вивчити особливості організації фінансово-господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати існуючі підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здійснити аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «АОИЛ»;
- запропонувати пропозиції щодо покращення фінансово-господарської діяльності ТОВ «АОИЛ».

Об'єктом дослідження виступає ТОВ «АОИЛ», яке займається вирощуванням зернових і товарних культур.

Предметом - дослідження методів удосконалення фінансово-господарської діяльності ТОВ «АОИЛ», а також теоретичні питання, основні положення, методологічні, правові та прикладні аспекти дослідження методів удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Новизна полягає у застосуванні новітніх методів покращення фінансово-господарської діяльності ТОВ «АОИЛ» шляхом запровадження сучасних технологій посіву озимої пшениці та оновлення технічного оснащення.

Практичне значення отриманих результатів кваліфікаційної роботи полягає в тому, що його основні положення та висновки можуть бути використані для вдосконалення сучасної практики фінансово-господарської діяльності підприємств сільськогосподарської галузі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансово-господарської діяльності підприємства

В Україні поглиблюються ринкові реформи та здійснюється масштабна корпоративна реструктуризація, спрямована на забезпечення фінансового розвитку базових галузей економіки, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників і в кінцевому підсумку покращення фінансового стану суб'єктів господарювання. Однак досягнення цієї мети неминуче призведе до певної кількості корпоративних банкрутств [12, с. 18].

Фінансово-господарська діяльність підприємства є швидко мінливим і динамічним процесом, і її розвиток має відбуватися з урахуванням можливих перспектив розвитку. Через величезну кількість складових, з яких складається фінансово-господарська діяльність, існує велика кількість трактувань її сутності. Деякі з них варто розглянути більш детально, це дозволить нам сформулювати власне визначення. Діяльність — це послідовність дій, яка призводить до певного результату.

Господарська діяльність — це процес створення товарів, надання послуг, виконання різноманітних завдань і отримання доходу з метою задоволення потреб керівництва та працівників підприємства [12, с. 102].

В результаті економічної діяльності виробляються товари, які потім продаються, або надаються послуги, або виконується праця. Звичайно, є винятки, наприклад, якщо підприємство бере участь лише в купівлі та продажу нерухомого майна, акцій, облігацій та інших ресурсів, які тимчасово вивільняються власником.

У цьому випадку послуги не надаються третім особам, не пов'язаним з акціонерами підприємства. Очевидно, що продукт також не створюється і не продається. Незважаючи на це, виникає специфічна фінансово-економічна

робота: це пошук оптимальних інструментів розміщення капіталу, сплата податків, працевлаштування людей для здійснення фінансово-господарської діяльності. Проте, як правило, результатом фінансово-економічної діяльності є створення додаткової вартості шляхом надання послуг, виконання завдань або виробництва товарів чи послуг. Спірною також є орієнтація підприємства, яке веде фінансово-господарську діяльність, пов'язане з доходами.

Однак якщо зосередитися лише на одному важливому критерії, то найважливішим аспектом є прибуток. Зрештою, саме прибуток свідчить про те, що капітал від власників ефективно використовується і збільшує вартість об'єкта в ході фінансової, виробничої та операційної діяльності. Якщо керівництво може вибирати між збільшенням прибутку при одночасному зменшенні прибутку або збільшенням прибутку при одночасному зменшенні доходу з часом, найефективнішим варіантом залишається збільшення прибутку. Наприклад, якби підприємство мало можливість представити високорентабельний продукт, який мав обмежений попит, це було б вигідніше, ніж інші ідентичні продукти, оскільки вироблявся б продукт, який продукувався у великих кількостях для конкурентного середовища.

По-перше, прибутковий бізнес створюється для вирішення проблем власника, тобто збільшення вартості капіталу, спочатку інвестованого у бізнес. У результаті прибуток, отриманий у контексті фінансово-господарської діяльності, призначається акціонерам або іншим зацікавленим сторонам підприємства.

По-друге, інтереси найманого персоналу вважаються пріоритетними над інтересами безробітних або тих, хто шукає роботу. Це робиться для забезпечення довгострокового ефективного фінансово-економічного процесу. Якщо компанії присуджується більший дохід, то, якщо не фінансується затвердженою політикою мотивації персоналу, ці кошти будуть розподілені як дивіденди.

У випадку з менеджерами ситуація дещо складніша, оскільки менеджери мають можливість суттєво впливати на фінансово-економічне становище

підприємства, внаслідок чого вони можуть бути проігноровані, що може призвести до невтішних результатів. Дохід провідних спеціалістів залежить від успіху діяльності підприємства, тому частково більший дохід від фінансово-господарської діяльності призводить до додаткового схвалення потреб керівництва.

Фінансово-господарську діяльність підприємства можна розглядати як безперервний процес [17, с. 66] збирання різноманітних ресурсів, об'єднання їх у виробничому процесі для отримання фінансового результату. Як правило, фінансово-господарська діяльність ведеться на постійній основі за умови, що поточна бізнес-модель компанії вважається успішною та продуманою.

Однак на практиці часто спостерігається сезонна складова, прикладом цього є сільське господарство. У цьому випадку мова не йде про послідовний розвиток фінансово-господарської діяльності. Однак остання залежить від конкретного підприємства, тому універсальне формулювання фінансово-господарської діяльності не може бути використане для визначення сутності цієї діяльності.

Наступна частина визначення є досить конкретною та продуманою. Зрештою, йдеться про різноманітні ресурси, наприклад, матеріали та сировину, напівфабрикати, обладнання, приміщення, трудові ресурси, інтелектуальні здібності менеджерів, нематеріальні ресурси, необхідні для створення вартості, що призведе до позитивного фінансового результату для підприємства.

Усі ресурси об'єднані в єдине ціле, зокрема, працівники лінійного рівня мають повноваження впливати на трансформацію ресурсів та обладнання разом із виділеним фінансуванням, програмним забезпеченням та іншими ресурсами. Одним з важливих компонентів фінансового поняття є слово фінансовий. Діяльність фінансів виражається в системі форматів і методів мобілізації та оптимального розподілу фінансових ресурсів, які визначають розробку форматів і методів використання фінансових ресурсів, а також процедуру оцінки ефективності та потенціалу формування, напрямків і

способів використання фінансових ресурсів. Ця думка свідчить про те, що фінансово-економічна діяльність підприємства безпосередньо пов'язана із залученням і розміщенням фінансових ресурсів. Очевидно, що задіяні існуючі фінансові механізми, тригери та інші аспекти фінансової системи компанії, що забезпечує перетворення фінансових ресурсів у конкретний результат, наприклад, стабільність і регулярність інших напрямків діяльності.

У контексті господарської діяльності ми вважаємо, що фінансові ресурси залучаються та розміщуються у підприємстві для забезпечення стабільності операційного процесу або для досягнення інших цілей, пов'язаних з фінансами підприємства, залежно від поточного фінансового стану та параметрів.

Розглянувши різні визначення, вважаємо за доцільне, сформулювати власне. Вважаємо, що фінансово-господарська діяльність підприємства є репрезентативною сукупністю дій різних спеціалістів, керівників, структурних підрозділів підприємства, які призводять до отримання додаткової вартості, якою є залучення та розміщення фінансових ресурсів, перетворення матеріалів, сировини, напівфабрикатів, часу зайнятості, творчого потенціалу менеджерів та інших ресурсів, які вкладаються в кінцевий продукт.

До основних принципів фінансово-господарської діяльності належать:

1. плановість і систематичність - планування фізичних, трудових і фінансових ресурсів для забезпечення їх збалансованості і систематичності при формуванні стратегії і тактики фінансування і реалізації запланованих заходів;

2. цільова спрямованість - спрямованість цілей і завдань, які в даний момент ставить перед собою підприємство (підвищення прибутковості, підвищення продуктивності праці, створення позитивного іміджу, впровадження інновацій, зміцнення конкурентних позицій на ринку, залучення матеріальних і фінансових ресурсів і т.д.);

3. диверсифікація капітальних вкладень виражається у двох аспектах: по-перше, інвестування коштів у різноманітні цінні папери та інвестиційні проекти, по-друге, створення багатoproфільних підприємств, які займаються різними видами підприємницької діяльності;

4. стратегічне планування - позиціонування довгострокової стратегії розвитку компанії, розуміння та врахування стратегічних планів конкурентів, перспективне управління корпоративними фінансами;

5. варіативність – необхідність передбачити різні варіанти розвитку корпоративних фінансових систем, знайти та обґрунтувати альтернативні фінансові рішення [19].

Велика кількість наукових публікацій і досліджень присвячена питанням організації фінансово-господарської діяльності та їх ролі у формуванні фінансово-економічної сторони діяльності підприємств.

Вагомий внесок у розвиток теорії фінансових процесів та висвітлення практичного значення організації фінансової діяльності підприємств зробили українські вчені: В. Андрійчук, О. І. Гаврилюк, О. Білорус, В. Геєць, В. Будкіна, В. Губський, І. Лукінов, В. Єрмоменко, Ю. Макогон, А. Кредісов, Ю. Мочерний та ін.

Результати аналізу вищезазначених публікацій та досліджень дозволяють зазначити, що однією з основних характеристик організації фінансової діяльності підприємств є її вираження у грошовій формі та відображення фінансових взаємовідносин. Вважаємо доцільним включати в організацію фінансової діяльності різні види ринкових фінансових продуктів, зокрема: цінні папери, грошові борги, валюти, ф'ючерси, опціони, депозитні сертифікати, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Використання фінансових ресурсів відбувається в основному через спеціальні фонди, але може мати й позафондові форми. Виходячи з цього, даємо таке визначення: фінансова діяльність - це грошові відносини, пов'язані з формуванням доходу, що виникають у процесі розподілу та перерозподілу вартості сукупного суспільного продукту та частини національного багатства.

Прибутки і накопичення комерційних структур і країн і їх використання для розширення відтворення, стимулювання матеріального заохочення працівників, задоволення соціальних та інших суспільних потреб.

Місце аналізу фінансових інструментів у системі управління фінансами підприємства показано на рисунку 1.1. [16, с. 27].

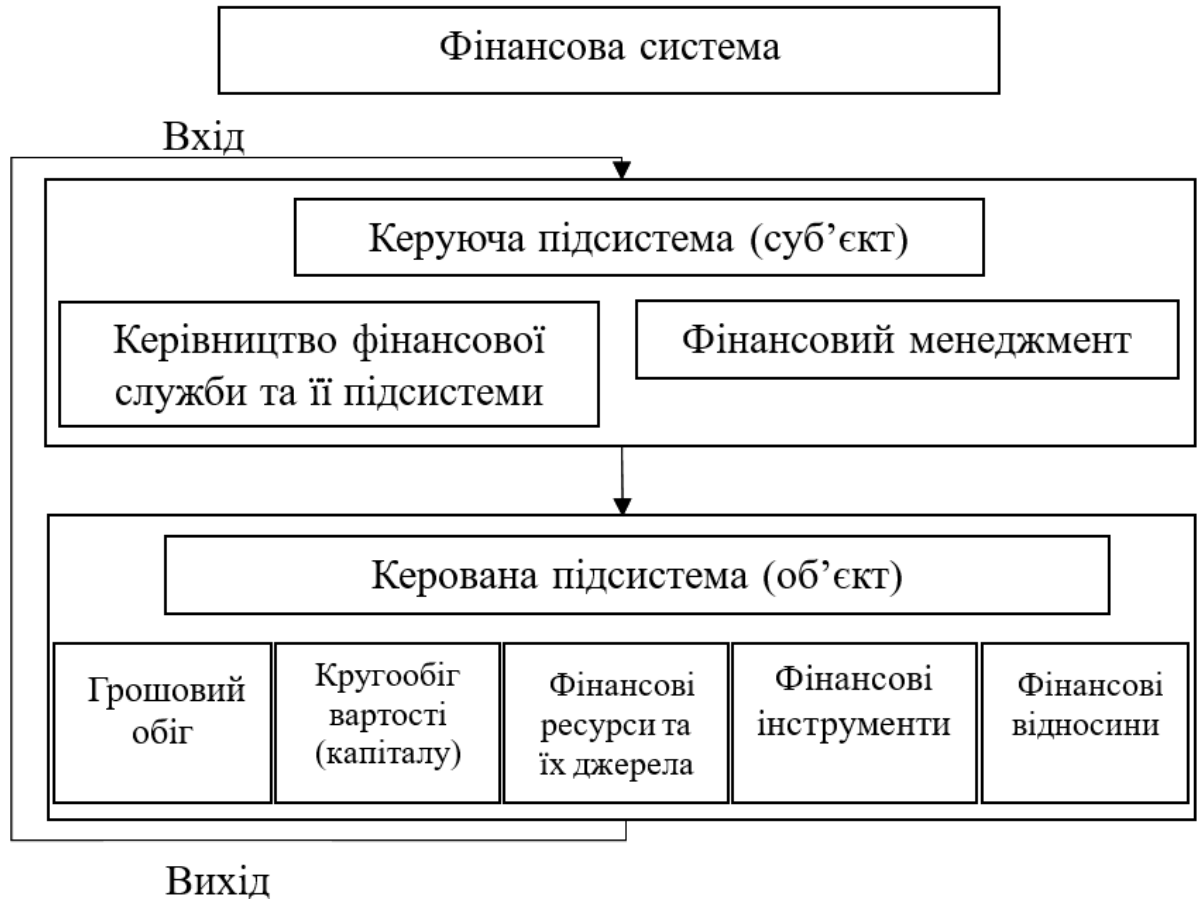

Рисунок 1.1 – Місце аналізу фінансової діяльності у системі організації фінансово-господарської діяльності підприємства

Джерело: складено за матеріалами [17]

На рисунку 1.2 зображено фактори, які зумовлюють використання фінансово-господарської діяльності підприємства [19].

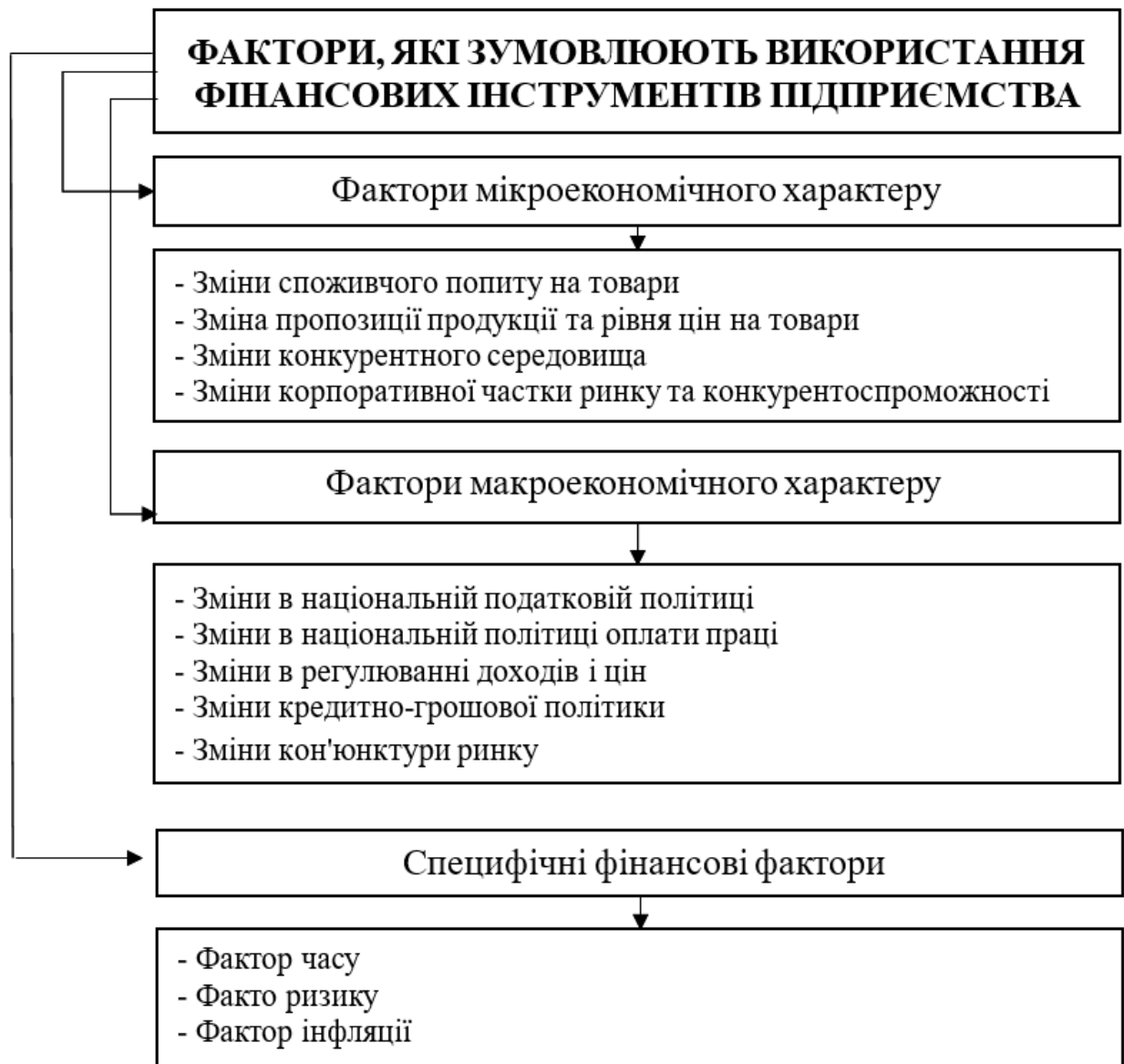

Рисунок 1.2 – Фактори, які впливають на вибір та використання фінансових інструментів підприємства

Джерело: складено за матеріалами [16]

Як видно з рисунку 1.2, найбільш впливовими факторами слід вважати фактори мікроекономічного та макроекономічного спрямування, а також такі специфічні фінансові фактори як фактор часу, ризику та інфляції.

Далі, вважаємо за потрібне, більше детально проаналізувати особливості організації фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

1.2. Організація фінансово-господарської діяльності підприємства

Організація фінансово-господарської діяльності дозволяє збалансувати фінансові ресурси підприємства відповідно до обраного напрямку діяльності, скоординувати результати, підвищити ефективність управління виробництвом, маркетингом і персоналом, сформувати високі темпи економічного розвитку, забезпечити стабільний розвиток.

Загальний план організації процесів фінансової діяльності в умовах розвитку корпоративної кризи наведено на рисунку 1.3 [19].

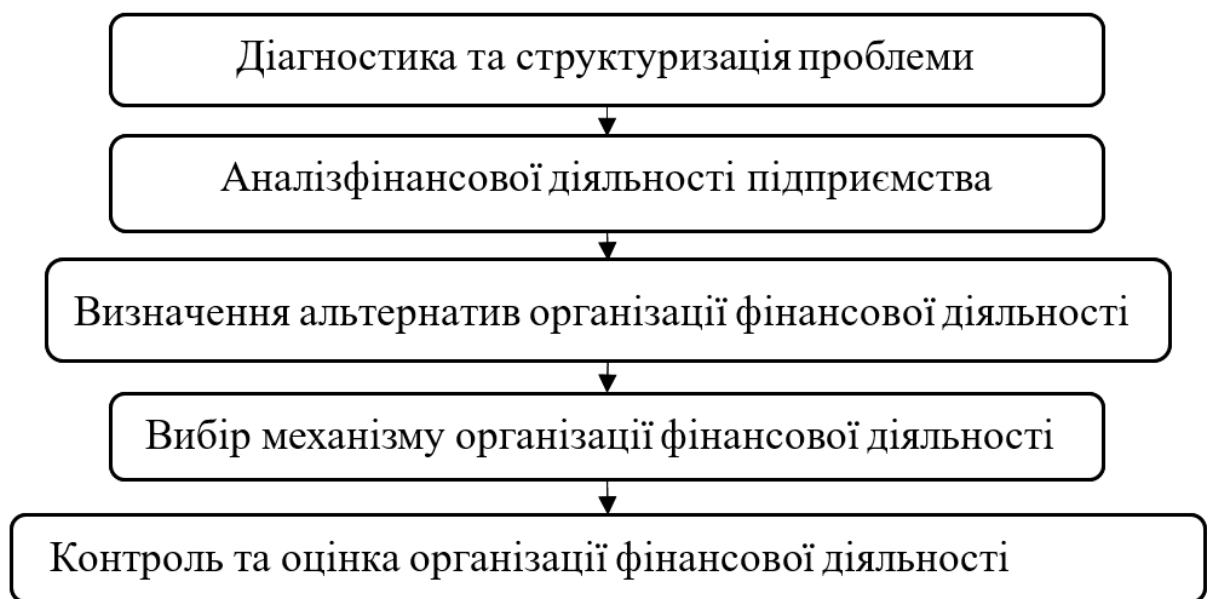

Рисунок 1.3 – Процес організації фінансово-господарської діяльності підприємства

Джерело: [4]

Характеристиками організаційного процесу фінансової діяльності підприємства є:

- неможливість повного опису аналізованого об'єкта, тому домінують неструктуровані завдання;
- високий ступінь невизначеності результатів, отриманих при реалізації рішень;
- існує велика кількість неконтрольованих і частково контрольованих змінних;

- критерії вирішення завдань чітко не визначені заздалегідь і уточнюються керівництвом у процесі вирішення.

Головною метою організації фінансової діяльності є зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом ефективного використання потенціалу внутрішніх і зовнішніх механізмів.

Основні заходи щодо підвищення фінансової стійкості підприємств наведено в таблиці 1.1 [17, с. 59].

Таблиця 1.1 - Заходи щодо підвищення ефективності фінансової стійкості та результат їх реалізації для підприємств

Заходи	Ефект для підприємства
Створення резервів	Підвищення в складі капіталу підприємства частки власного капіталу; збільшення власних оборотних коштів
Стягнення надмірної дебіторської заборгованості	Підвищення питомої ваги грошових коштів; прискорення оборотності оборотних активів; зростання забезпеченості власними оборотними коштами.
Зменшення витрат	Підвищення ефективності діяльності підприємства; збільшення власного капіталу.
Оптимізація величини запасів	Наявність вільних коштів; прискорення оборотності оборотних активів; можливість проведення додаткових капітальних вкладень

Джерело: складено автором

Факторами, які суттєво впливають на прибуток компанії і підлягають обов'язковому максимальному використанню та оптимальному управлінню є:

1. заходи щодо збільшення збуту продукції;
2. здатність реагувати на зміни кон'юнктури ринку;
3. раціональне використання виробничих потужностей;
4. оптимізація господарських витрат;
5. капітальні вкладення, розмір яких повинен бути пов'язаний з фінансовими можливостями підприємства;

6. надлишкові оборотні активи (у вигляді запасів і дебіторської заборгованості).

Заходи щодо зміцнення фінансової стійкості підприємств можуть дати позитивні результати лише за умови їх комплексного, системного та обов'язкового застосування.

Фінансовий стан підприємства не тільки відображає життєздатність підприємства, але також відображає силу факторів розвитку, накопичених підприємством для його сталого розвитку. На фінансову стабільність бізнесу впливає безліч факторів, які поділяються на зовнішні та внутрішні, залежно від місця виникнення.

До найважливіших зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість компанії, відносяться:

- позиції компанії на ринку товарів і послуг;
- економічні умови господарювання;
- платоспроможний попит споживачів;
- економічна, фінансова та кредитна політика законодавчої та адміністративної влади;
- соціально-екологічні умови суспільства та ін.

Але особливість зовнішніх факторів полягає в тому, що компанія не має можливості їх скоригувати. Тому управління фінансовою стабільністю підприємства має бути зосереджене на внутрішніх факторах, тобто тих факторах, які повністю залежать від самого бізнесу [18].

Фінансовий стан підприємства означає його здатність фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, необхідністю розміщення та ефективного використання цих ресурсів, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю. Фінансова ситуація може варіюватися від стабільної до нестабільної та кризової.

Здатність підприємства здійснювати своєчасні платежі та фінансувати свою діяльність протягом тривалого періоду є ознакою його фінансового стану [21].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Безперебійне виконання виробничих і фінансових планів позитивно позначиться на фінансовому стані підприємства. І навпаки, через невиконання планів виробництва і реалізації продукції зростає її собівартість і зменшується виручка і прибуток, що призводить до погіршення фінансового становища. Статус підприємства та його здатність платити за боргами.

Стабільний фінансовий стан, у свою чергу, позитивно впливає на виконання виробничих планів та забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Отже, як невід'ємна частина фінансово-господарської діяльності, метою фінансової діяльності є забезпечення планомірного надходження і використання грошових ресурсів, дотримання розрахункової дисципліни, досягнення розумного співвідношення власного і позикового капіталу, найбільш ефективного їх використання. Головною метою фінансової діяльності є вирішення питання про те, де, коли і як використовувати фінансові ресурси для досягнення ефективного розвитку виробництва та отримання максимального прибутку [9].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його основної, фінансової, інвестиційної, поточної та іншої діяльності. Завданням експертної діагностики фінансової діяльності є надання об'єктивних оцінок і прогнозів фінансового стану підприємства на основі даних управлінського (бухгалтерського) обліку.

На рисунку 1.4 подано ключові завдання, які вирішує процес експертної діагностики фінансово стану підприємства.

Структура фінансового аналізу підприємства складається з кількох основних частин: склад і структура бухгалтерського балансу; фінансова стійкість підприємства; ліквідність і платоспроможність; рентабельність та

підприємницька діяльність [16]. Ці блоки взаємозалежні та являють собою аналітичну структуру, на основі якої розраховуються та групуються показники. Він може найбільш точно і об'єктивно відобразити поточний фінансовий стан підприємства.

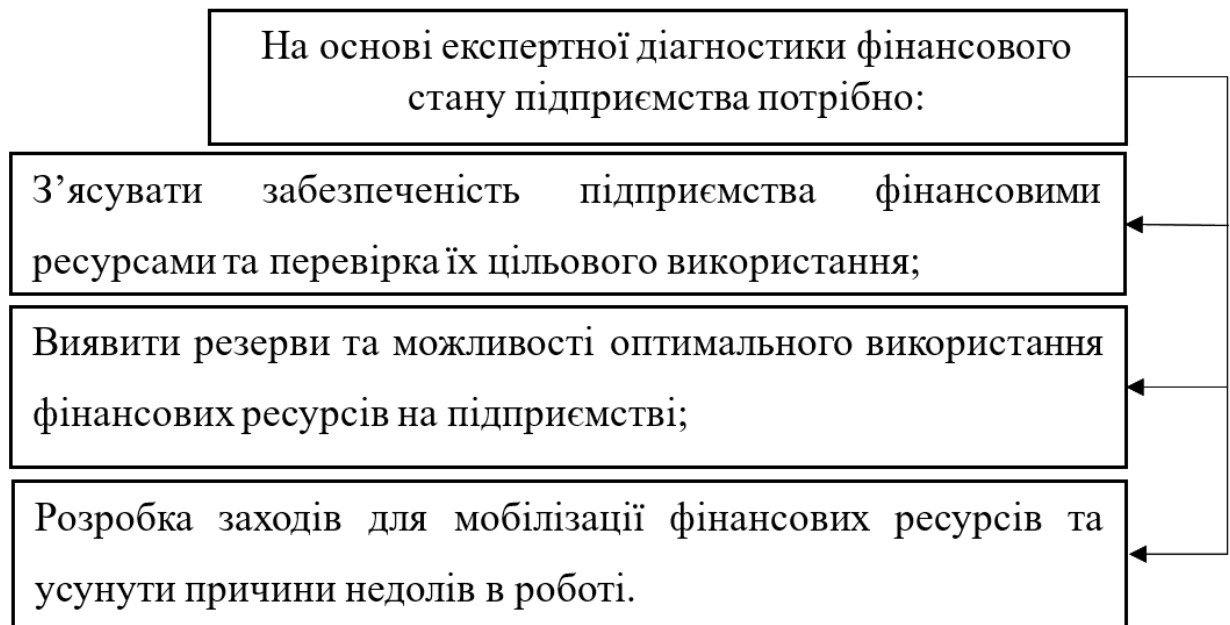

Рисунок 1.4 – Діагностика фінансово стану підприємства

Джерело: [16]

Інформаційною основою для аналізу фінансового стану підприємства є бухгалтерська звітність. Звітність включає всі види поточного обліку: фінансовий, статистичний, оперативний.

Фінансова звітність складається з декількох звітних документів, які утворюють єдине ціле: бухгалтерський баланс; звіт про фінансові результати; звіт про рух капіталу; звіт про рух грошових коштів; примітки до річної фінансової звітності [17, с. 64].

Фінансове становище підприємств знаходиться в стані постійних змін, що зумовлено нестабільністю економіки, тобто кризовим станом підприємств. Різні форми власності ускладнюють аналіз фінансового стану компанії. Через відсутність національного ринку цінних паперів для торгівлі акціями акціонерних товариств багато показників, що характеризують фінансовий стан акціонерних товариств, неможливо розрахувати.

Для кількісної оцінки впливу окремих факторів на зміну показників ефективності використовують детерміновані моделі. Вплив детермінованих факторів становить близько 85-90%, тому дослідження зосереджені переважно на цих факторах.

Розглянемо види моделей детермінованого аналізу [16, с. 44].

1. Адитивна модель факторної системи. Результативний показник представлений у вигляді алгебраїчної суми показників-факторів:

$$\text{ДФЦ} = \text{ДВЦ} + \text{ДД} - \text{ДКЗ}, \quad (1.1)$$

де ДВЦ, ДФЦ - тривалість виробничого і фінансового циклів відповідно;
 ДД, ДКЗ - періоди обороту дебіторської і кредиторської заборгованостей відповідно;

2. Мультиплікативна модель. Результативний показник визначають як добуток факторних показників:

$$\text{КСЗ} = \text{КРП} \times \text{РА} \times \text{КФЗ}, \quad (1.2)$$

де КСЗ - коефіцієнт стійкого зростання;
 КРП - коефіцієнт реінвестування;
 РА - рентабельність активів;
 КФЗ - коефіцієнт фінансової залежності, розрахований відносно власного капіталу на початок звітного періоду.

2. Кратна модель. Результативний показник розраховують як співвідношення факторних показників:

$$\text{КОА} = \text{ЧД} / \text{Асеред}, \quad (1.3)$$

де КОА- коефіцієнт оборотності активів;
 ЧД - чистий дохід;
 Асеред - середня величина активів.

4. Змішана (комбінована) модель поєднує кілька типів моделей факторних систем:

$$\text{КВБ} = (\text{ВБсеред1} - \text{ВБсеред0}) / \text{ВБсеред0} \times 100, \quad (1.4)$$

де КВБ - коефіцієнт приросту валюти балансу;

ВБсеред1, ВБсеред0 - середня величина валюти балансу за звітний і попередній періоди відповідно.

Нормативна модель - це модель, яка дозволяє порівняти фактичні результати діяльності підприємства з нормативними.

Тому при аналізі фінансового стану підприємства можна використовувати різноманітні аналітичні методики, методи та моделі. Їх кількість і сфера застосування залежать від конкретних цілей аналізу і визначаються завданнями кожного конкретного випадку.

1.3. Особливості оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства

Основним змістом організації фінансово-господарської діяльності є управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та оптимізація їх капіталообігу.

Матеріальною основою фінансового менеджменту є грошовий потік підприємства, який викликає зміни у формі вартості і супроводжується платіжно-розрахунковим потоком [7].

Ефективне управління грошовими потоками передбачає:

- прогнозувати його ймовірний стан на найближчу та віддалену перспективу;
- уміння визначати обсяги та інтенсивність поточних і довгострокових грошових надходжень і видач [10].

У складі фінансових стимулів розвитку виробництва і підвищення продуктивності їх можна поділити на такі категорії: бюджетні стимули, економічні пільги та санкції.

Основними показниками фінансових результатів фінансової діяльності будь-якого підприємства, у тому числі підприємств житлово-комунального господарства та ефективності використання їх ресурсів, є прибуток і виручка.

Виручка - це виручка від реалізації продукції (проектів, послуг), за винятком матеріальних витрат. Він являє собою грошову форму чистої продукції підприємства.

Корпоративний дохід означає збільшення економічних вигод у формі надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок інвестицій власника). Дохід за вирахуванням витрат визначає фінансовий результат діяльності підприємства [18].

Для визначення фінансових результатів діяльності підприємства за звітний період необхідно дотримуватись принципів визначення доходів і витрат, а саме: нарахування, відповідності, періодичності. Принцип нарахування передбачає відображення результатів господарської діяльності за звітний період у момент їх виникнення, а не в момент надходження або виплати коштів, оскільки ці періоди не завжди збігаються. Принцип відповідності полягає у порівнянні доходів і витрат за звітний період, тобто зіставлення витрат, здійснених за звітний період, з доходами, понесеними за витратами за звітний період. При визначенні фінансових результатів доходи та витрати товариства розподіляються за звітним періодом за принципом циклічності. Звітним періодом є один рік, а проміжним звітним періодом є один квартал або один місяць [6].

Дохід означає загальну суму коштів, отриманих компанією протягом певного періоду, за винятком податків, які можуть бути використані для споживання та інвестицій. Дохід іноді підлягає оподаткуванню. У цьому випадку після вирахування податку він поділяється на фонди споживання, інвестиційні фонди та страхові фонди. Фонд споживання використовується для виплати заробітної плати працівникам, винагороди за результати праці, частки правового майна (дивідендів), матеріальної допомоги тощо протягом певного періоду.

Існує кілька основних сценаріїв аналізу фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Ми пропонуємо найпопулярнішу у світовій практиці схему аналізу - схему фінансових коефіцієнтів [16, с. 68].

Показник ліквідності означає здатність компанії конвертувати всі активи в готівку, щоб вчасно погасити борги.

Оборотний капітал - це частина початкової вартості проекту, яка повинна підтримуватися на певному рівні протягом усього життєвого циклу. Вартість чистих поточних активів розраховується наступним чином:

$$\begin{aligned} \text{Чисті обігові активи (Net Working Capital)} &= \\ &= \text{Поточні активи} - \text{Поточні пасиви} \end{aligned} \quad (1.5)$$

Ліквідність характеризує можливість підприємства оплатити свої поточні пасиви. Її еквівалентом є поточний коефіцієнт покриття, який розраховується за формулою:

$$\begin{aligned} \text{Поточний коефіцієнт покриття} &= \\ &= \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви} \end{aligned} \quad (1.6)$$

Найкраще, коли поточний коефіцієнт покриття вищий 2, але він має бути не меншим як 1. Нормальним вважається коефіцієнт, більший як 1,5.

$$\begin{aligned} \text{Ліквідні активи} &= \\ &= \text{Поточні активи} - \text{Товарно-матеріальні запаси} \end{aligned} \quad (1.7)$$

Коефіцієнт показує, яка частина обігових активів може бути негайно перетворена в грошову форму й використана для погашення короткострокових зобов'язань.

Показники рентабельності. Аналіз рентабельності здійснюється на основі розрахунку показника чистого прибутку. Аналіз рентабельності підприємства виконується на основі використання системи показників “Каскад” за методом, розробленим фахівцями фірми “Дюпон” (рисунки 1.5).

Рентабельність власного капіталу показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал.

Максимізація цього показника - головне завдання управління підприємством [12, с. 31].

Для оцінювання впливу показника рентабельності власних вкладень доцільно застосовувати нижченаведену формулу:

$$\begin{aligned} \text{Рентабельність власного капіталу проекту} &= \\ &= (\text{Чистий прибуток} / \text{Власні кошти, вкладені в проект}) * 100 \% \quad (1.8) \end{aligned}$$

Під капітальними витратами розуміють витрати на забезпечення підготовки та реалізації проекту, включаючи формування або збільшення основного та оборотного капіталу. Ці збори не мають на меті приносити прибуток хоча б на один рік, а є довгостроковими інвестиціями [12, с. 29].

Витрати пов'язані з підготовкою проекту за статтею «Передінвестиційні дослідження та підготовка». Вони включають власне розробку інвестиційного проекту, включаючи бізнес-план. Залежно від виду витрат це можуть бути: плата за послуги сторонніх організацій, консультантів, винагорода за виконання робіт, пов'язаних з підготовкою даного проекту, а також придбання супутніх товарів і послуг, що належать або за рахунок залучених коштів.

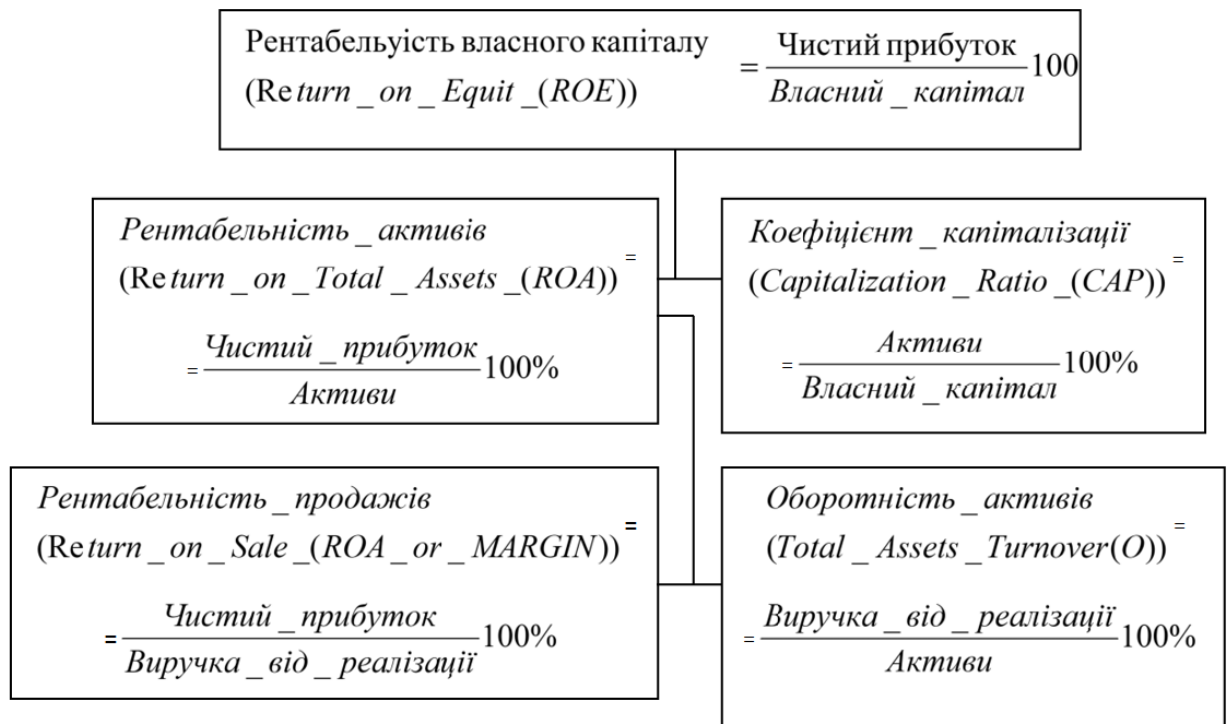

Рисунок 1.5 – Схема фінансового аналізу “Каскад”

Джерело: складено за матеріалами [16]

Згідно зі статтею «Придбання землі, підготовка та облаштування ділянок» сплануйте витрати, пов'язані з підготовкою землі під будівництво, та

витрати на придбання землі або права користування (якщо передбачено) для проекту.

У статті «Будинки, будівлі та споруди» йдеться про вартість або права користування будівлями та спорудами, придбаними з метою реалізації проекту, а також вартість нового будівництва, зокрема вартість робіт з прокладання комунікацій, доріг, води та засоби. інші елементи систем енергопостачання та виробничої інфраструктури, або їх вартість (або право на їх використання як внесок у проект) [17, с. 75]. За статтею «Машини та обладнання» витрати на придбання, монтаж і введення в експлуатацію виробничої техніки, допоміжного та обслуговуючого обладнання, інженерних комунікацій, систем керування, трансмісії, транспортних засобів, інструменту та інвентарю, що планується придбати або подарувати у власність.

Статтею «Охорона навколишнього природного середовища» передбачені капітальні витрати на підготовку території, будівництво та придбання машин і обладнання, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища. Ці витрати були обґрунтовані під час екологічного аналізу проекту. Термін «технологія» означає вартість технічної документації, ліцензій, «ноу-хау», патентів, програмних продуктів та інших об'єктів промислової та інтелектуальної власності або вартість прав на їх використання. Стаття «Непрямі витрати» відображає витрати на реалізацію проекту і є комплексною [16, с. 27].

Стабільний фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності. Тому оцінка фінансового стану не може здійснюватися об'єктивно за допомогою одного, навіть найважливішого показника, а повинна спиратися на складну, деталізовану та всебічну систему показників, що характеризує економічний стан підприємства.

Оцінка ліквідності та платоспроможності здійснюється за такими показниками:

- розмір власного капіталу (оборотного капіталу) - являє собою частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом формування оборотних активів підприємства (тобто активів з терміном обігу менше одного року);

- ліквідність оборотних коштів. Позитивною тенденцією є динамічне зростання цього показника;

- загальний коефіцієнт покриття - коефіцієнт, який описує поточні активи та поточні зобов'язання. Для нормальної роботи підприємства цей показник повинен бути більше 1;

- коефіцієнт швидкої ліквідності аналогічний коефіцієнту покриття, але розраховується на основі меншого діапазону оборотних активів (де найменш ліквідна частина - виробничі запаси - виключається з розрахунку);

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності). Це найсуворіший показник ліквідності компанії, який показує, яку частину її короткострокових зобов'язань можна погасити негайно, якщо це необхідно. Рекомендована нижня межа цього показника - 0,2;

- частина власних оборотних коштів, покрита запасами, є вартістю запасів і покривається власними оборотними коштами. Це має велике значення для підприємств торгівлі. Рекомендована нижня межа цього показника становить 50%.

- покриття запасів. Метод розрахунку - відношення стабільного вихідного покриття запасів до обсягу запасів. Якщо значення цього показника менше 1, поточний фінансовий стан підприємства вважається недостатньо стабільним [17].

До показників фінансової стійкості відносяться:

1. концентрація власності являє собою частку власності самого підприємства в загальній сумі коштів, вкладених у його діяльність. Чим вищий коефіцієнт, тим більш фінансово стабільною та незалежною є компанія від своїх кредиторів. Іншим доповненням до цього показника є задіяна концентрація (позичкового капіталу). Сума двох коефіцієнтів дорівнює 1 (або 100%);

2. коефіцієнт фінансової залежності є величиною, зворотною попередньому показнику. Коли його значення наближається до 1 (або 100%), це означає, що власник повністю фінансує свій бізнес;

3. коефіцієнт працездатності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яка частина вкладена в оборотні кошти, а яка капіталізована;

4. коефіцієнт довгострокових інвестицій показує, яка частина основних фондів та інших виробничих фондів фінансується зовнішніми інвесторами, тобто яка частина належить зовнішнім інвесторам, а не власникам бізнесу;

5. коефіцієнт довгострокового запозичення характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника має негативну тенденцію, що означає, що компанія все більше залежить від зовнішніх інвесторів;

6. відношення позикових коштів до власних. Динамічне зростання цього показника також свідчить про посилення залежності підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості [19].

Фінансова стабільність компанії тісно пов'язана з її здатністю погашати борги в майбутньому. Його аналіз дає можливість визначити фінансові можливості підприємства з відповідної точки зору. Метою оцінки фінансової стійкості підприємства є об'єктивний аналіз розміру та структури активів і зобов'язань підприємства та визначення на цій основі ступеня фінансової стійкості та незалежності підприємства, а також відповідності фінансовим вимогам підприємства. За показниками власних і залучених коштів для забезпечення виробничих запасів і витрат фінансову стійкість підприємств можна поділити на наступні види. Цей показник визначається як відношення прогнозованої ліквідаційної вартості на 1 січня попереднього року до такого ж значення на початок періоду аналізу:

- абсолютна фінансова стійкість (на практиці буває рідко) - коли власний оборотний капітал забезпечує резерви і витрати;

- фінансовий стан в цілому стабільний - коли резерви і витрати забезпечуються власними оборотними коштами і довгостроковими кредитними джерелами;

- нестійке фінансове становище - резерви і відрахування забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, джерел довгострокових позик і короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування резервів і відрахувань;

- кризова фінансова ситуація - коли резерви і витрати не можуть бути забезпечені джерелами, з яких вони сформовані, і підприємство знаходиться на межі банкрутства [1].

Підприємство можна вважати фінансово стійким, якщо воно власними коштами забезпечує резерви і витрати, запобігає необґрунтованій заборгованості, своєчасно розраховується з боргами. Рекомендується оцінювати фінансову стійкість підприємства поетапно за набором показників [2].

Показники фінансової стійкості підприємства наступні:

- коефіцієнт автономії (незалежності);
- співвідношення залучених коштів до власних коштів;
- коефіцієнт довгострокової привабливості капіталу;
- коефіцієнт фактичної вартості основних засобів і майна підприємства;
- довгострокові рівні платоспроможності.

Фінансову стійкість оцінюють за допомогою системи показників, які можна розділити на три основні групи:

1. показник рівня використання необоротних активів;
2. стан оборотного капіталу та його показники за джерелами фінансування.
3. фінансову стійкість підприємства характеризують також показники ліквідності капіталу та ліквідності власного капіталу.

Коефіцієнт накопичення зносу, особливо коефіцієнт динамічного зносу, певною мірою відображає якість основних засобів. Дуже важливим

показником фінансової стійкості є співвідношення реальної вартості майна, оскільки успіх будь-якого бізнесу залежить від його забезпеченості засобами виробництва. Реальні засоби - це основні засоби, виробничі запаси, незавершене виробництво, які беруть участь у виробничому процесі, створюють продукцію, забезпечують безперебійну роботу. Тому даний показник цікавить постачальників, покупців, тобто контрагентів, які хочуть зрозуміти виробничий потенціал підприємства. Коефіцієнт відношення оборотних активів до необоротних активів залежить від конкретних умов галузі з одного боку та структури джерел фінансування підприємства з іншого [16, с. 57]. Коли більшість запасів і витрат покривається власними оборотними коштами, тобто підприємство самостійно у формуванні запасів, забезпечується безперервність виробничого процесу. Але якщо коефіцієнт запасу власних оборотних коштів перевищує 1, то це означає зниження ефективності використання фінансових ресурсів [17]. При аналізі необхідно враховувати, що рівень цього показника оцінюється за станом матеріальних запасів. Якщо розмір резервів буде вищим за нормативний, то власні оборотні кошти покривають лише його частину і значення цього показника буде заниженим. Навпаки, коли рівень резервів підприємства є недостатнім, значення цього коефіцієнта може перевищувати 1, але це не є ознакою міцного фінансового стану. У зв'язку з цим для кожного підприємства величина цього показника повинна враховувати норматив власних оборотних коштів [16, с. 69].

Для визначення результатів фінансової діяльності підприємства за звітний період необхідно дотримуватись принципів визначення доходів і витрат, а саме: нарахування, відповідність та періодичність. Принцип нарахування передбачає відображення результатів господарської діяльності за звітний період у момент їх виникнення, а не в момент надходження або виплати коштів, оскільки ці періоди не завжди збігаються.

Принцип відповідності полягає у порівнянні доходів і витрат за звітний період, тобто зіставлення витрат, здійснених за звітний період, з доходами,

понесеними за витратами за звітний період. При визначенні фінансових результатів доходи та витрати товариства розподіляються за звітним періодом за принципом циклічності. Звітним періодом є один рік, а проміжним звітним періодом є один квартал або один місяць [14].

Дохід означає загальну суму коштів, отриманих компанією протягом певного періоду, за винятком податків, які можуть бути використані для споживання та інвестицій. Дохід іноді підлягає оподаткуванню. У цьому випадку після вирахування податку він поділяється на фонди споживання, інвестиційні фонди та страхові фонди. Кошти споживання спрямовуються на виплату заробітної плати працівникам, винагороди за результати роботи за певний період, частки правового майна (дивіденди), матеріальні дотації тощо. [14]

У сучасних умовах підвищення ефективності виробництва є основним стратегічним напрямком розвитку різних галузей економіки та є об'єктивною необхідністю. Екстенсивний підхід передбачає збільшення обсягів виробництва і залучення більшої кількості робочої сили шляхом розширення існуючих підприємств і виробничих потужностей і будівництва нових. Шляхом інтенсифікованого розвитку це досягається підвищенням продуктивності праці працівників, кращим використанням капітальних вкладень і основних оборотних коштів. Іntenсифікація промислового виробництва відображає розвиток промислового виробництва, що забезпечує комплексне підвищення використання всіх ресурсів виробництва [18].

Результати виробництва, будучи найважливішою складовою, що визначає його ефективність, не повинні тлумачитися однозначно. Можна розрізняти кінцеві результати виробничого процесу та кінцеві народногосподарські результати роботи підприємства [12].

Кінцевим результатом виробничого процесу, виробничої діяльності підприємства за певний період часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість, а фінансовим результатом господарської діяльності є прибуток.

Продуктивність має різні визначення для застосування аналітичної оцінки до управлінських рішень. З огляду на це важливо виділяти відповідні види ефективності (продуктивності) за індивідуальними ознаками, кожна з яких має певне практичне значення [16, с.11].

Відповідні види ефективності виробництва в основному виділяються на основі різноманітності результатів, отриманих від виробничої діяльності підприємства. По-перше, результати (ефекти) виробництва є економічними та соціальними. Економічні ефекти відображають різноманітні вартісні показники, що характеризують проміжні та кінцеві результати виробництва підприємством (консорціумом підприємств). До таких показників належать: товарний продукт, чистий продукт або кількість реалізованої продукції, розмір отриманого прибутку, економія окремих видів виробничих ресурсів або загальна економія в результаті зниження собівартості продукції тощо. Соціальні ефекти зводяться до скорочення тривалості тижневого робочого часу, збільшення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці та побуту, поліпшення навколишнього середовища, загальної безпеки життя. Соціальні наслідки виробництва можуть бути не тільки позитивними, а й негативними наприклад: безробіття, зростання інфляції, погіршення екологічних показників [14].

Однією з характеристик усіх типів ефективності виробництва є те, що не всі типи придатні для кількісного вимірювання. У цьому контексті підприємства (в межах своїх можливостей) визначають, оцінюють і регулюють економічну та соціальну ефективність виробництва (продуктивність системи).

Якщо виробництво продукту одного підприємства потребує додаткових витрат ресурсів, але споживання (використання) іншого підприємства пов'язане з меншими операційними витратами чи іншими позитивними наслідками діяльності, то мова йде про визначення народногосподарських ефектів від цих. відповідні продукти (послуги) виробництва і споживання [20].

У зарубіжній практиці термін «продуктивність виробничо-сервісних систем» часто вживається як синонім терміна «економічна ефективність», коли під продуктивністю розуміють використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) та використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації). Виробляти різноманітні товари та послуги [11].

Сутнісні характеристики ефективності виробництва (продуктивності системи) відображені в загальній методиці її визначення, а її формальний вигляд має такий вигляд як показано на рисунку 1.6.

Рисунок 1.6 – Групи розрахункових показників для оцінювання фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором

Продуктивність (продуктивність системи) має різні визначення та застосування для аналітичного оцінювання та прийняття управлінських

рішень. З огляду на це важливо виділяти відповідні види ефективності (продуктивності) за окремими ознаками (класифікаціями), кожна з яких має певне практичне значення для систем управління [17, с. 73]. Тому вивчення ролі різних елементів виробничого потенціалу у формуванні кінцевих результатів діяльності підприємства є важливою частиною стратегії управління внутрішніми виробничими потужностями підприємства [11]

Таким чином, Розділ 1 досліджує теоретичні основи дослідження методів покращення корпоративних фінансів та економічної діяльності. Особливу увагу приділено організаційній природі фінансово-господарської діяльності підприємства. Фінансова діяльність підприємства є швидко мінливим і динамічним процесом, і необхідно враховувати перспективи його розвитку. До основних принципів управління фінансовою діяльністю належать: плановість і системність, цілеспрямованість, диверсифікація капітальних вкладень, стратегічна спрямованість, варіативність. Організація фінансової діяльності дозволяє збалансувати фінансові ресурси підприємства відповідно до обраного напрямку діяльності, скоординувати результати, підвищити ефективність управління виробництвом, маркетингом і персоналом, сформувані високі темпи економічного розвитку, забезпечити стабільний розвиток. Особливостями процесу організації фінансової діяльності підприємства є: неможливість комплексного опису об'єкта аналізу, тому домінують неструктуровані завдання; наявність великої кількості одержуваних рішень неконтрольовані та частково контрольовані змінні. Критерії розв'язування завдань чітко не встановлені заздалегідь, але уточнюються керівництвом у процесі розв'язання. Визначено показники оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.

Основний зміст організації фінансової діяльності полягає в управлінні формуванням, розподілом і використанні фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та оптимізації обороту їх капіталу. Матеріальною основою управління фінансами є грошовий обіг підприємства, який викликає зміни вартісної форми і супроводжується платіжно-розрахунковим потоком.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АОИЛ»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «АОИЛ»

ТОВ «АОИЛ» – товариство підприємство, яке спеціалізується на прийомі, підготовці та переробці сільськогосподарської продукції, а також виробництві та реалізації готової продукції та напівфабрикатів. Як закріплено в статуті підприємства, основною метою його як суб'єкта комерційної діяльності виступає отримання прибутку від своєї діяльності і тривале перебування на ринку. Крім того, Товариство намагається розширити асортимент продукції та територію збуту.

Основним напрямком діяльності Товариства виступає виробництво олії та тваринних жирів, що має велике значення в промисловості.

Як визначено установчими документами Товариство має право здійснювати:

- 46.11 - торгівлю сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами, які здійснюється за участю посередників;
- 46.21 - гуртову торгівлю зерном, необробленим тютюном, насінням, кормами для тварин;
- 49.41 - вантажний автомобільний транспорт;
- 70.22 - консультуванням з питань бізнесу та управління;
- іншою професійною, науковою та технічною діяльністю, н.в.і.у., яка охоплює широкий спектр різноманітних професійних зусиль.

ТОВ «АОИЛ» має міцні партнерські зв'язки з численними вітчизняними підприємствами. Продукцію досліджуваного підприємства закупають як місцеві, так і міжнародні підприємства.

У своїй діяльності ТОВ «АОИЛ» дотримується встановленої Політики

щодо безпечності та якості харчових продуктів. Місія Підприємства, як задокументовано в цій політиці, полягає в тому, щоб збирати врожай олійних культур і виробляти олію, яка задовольняє всі законодавчі та нормативні вимоги споживачів, а також вимоги міжнародних стандартів.

Основними умовами успіху Товариство вважає утримання лідируючих позицій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, зміцнення економічного становища, розвиток дистриб'юторської мережі, розширення виробничих можливостей і постійний розвиток, що досягається за рахунок високого рівня організації, технічного досвіду, якості продукції, безпеки та постійного вдосконалення.

Постійному вдосконаленню діяльності ТОВ «АОИЛ» сприяє ефективне управління процедурами, впровадження політики та успішне досягнення цілей якості та безпеки в харчовій промисловості, а також постійне визначення та оптимізація усіх процесів.

Вище керівництво Товариства несе відповідальність за впровадження необхідних заходів безпеки, пов'язаних із зовнішньою інформацією, а також за навчання та забезпечення того, щоб усі працівники розуміли та застосовували політику безпеки харчових продуктів у своїх відповідних сферах.

Раніше зазначалося, що ТОВ «АОИЛ» є спеціалізованим підприємством, яке спеціалізується на виробництві як нерафінованої, так і рафінованої дезодорованої соняшникової олії в фасованому вигляді. Однією з головних переваг цих продуктів є гарантія найвищої якості та безпеки продукту, що робить їх ідеальним доповненням до добре збалансованого та поживного раціону.

Передова багатоетапна технологія, застосована бельгійською компанією DE SMET, дозволяє зберегти максимально можливу кількість вітамінів і мікроелементів у насінні соняшнику, в тому числі й тих, які не піддаються впливу високих температур.

Структура управління є найважливішою складовою організаційного

механізму Товариства.

ТОВ «АОИЛ» має є лінійно-функціональну організаційну структуру як показано на рисунку 2.1.

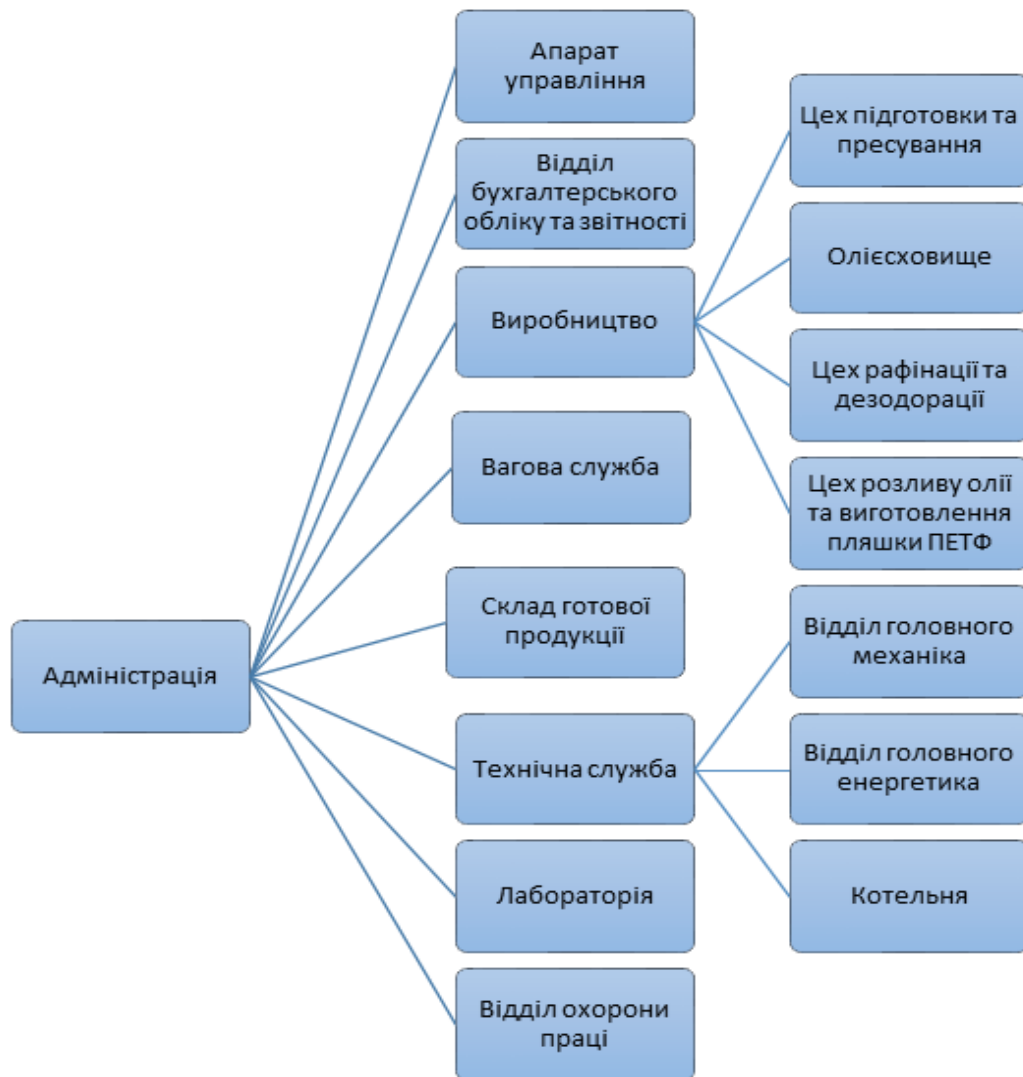

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «АОИЛ»

Джерело: побудовано автором

Переваги даної організаційної структури є численними: безпосередній вплив суб'єкта на об'єкт управління, відсутність посередників між керівником і підлеглим, можливість виконання узгоджених, неконфліктних доручень, підвищення відповідальності керівника за результати своєї діяльності.

Штатний розпис складається з наступних посад, на які, відповідно, покладено наступні функціональні обов'язки:

- на директора покладається контроль за загальним керівництвом

діяльністю підприємства, ведення переговорів щодо суттєвих безготівкових розрахунків з продавцями та покупцями, аналіз даних про попередні продажі, визначення того, що необхідно закупити у продавців, формування графіка;

- керівники відділів повинні не тільки збирати інформацію про належну роботу своїх відділів з точки зору управління, вони також повинні безпосередньо брати участь у моніторингу їх діяльності;

- особа, відповідальна за виробництво, контролює кілька цехів, які беруть участь у виробництві товарів, включаючи підготовку сировини, пресування пляшок, очищення речовин, зберігання олії, розлив ПЕТ-пляшок і виробництво товарів;

- головний обов'язок механіка - забезпечити безперебійну та безпечну роботу обладнання, пов'язаного з організацією всього виробництва;

- основним обов'язком енергетика є забезпечення постійного постачання енергії, а також її ефективне використання та збереження;

- особа, відповідальна за нагляд за котельнею, відіграє значну роль у забезпеченні підприємства як теплом, так і технологічною парою;

- керівником лабораторії є начальник, а йому допомагають помічники, які контролюють якість сировини, проміжних продуктів і готової продукції;

- одним із першочергових обов'язків начальника відділу охорони праці є ретельний контроль за дотриманням працівниками правил та інструкцій з охорони праці з метою забезпечення безаварійних та безпечних умов праці;

- фізична особа, яка володіє складом готової продукції, контролює процес, що гарантує, що продукція має високу якість і безпечно зберігається, а потім відправляється споживачам згідно з розпорядженнями керівництва;

- особа, відповідальна за відділ зважування, відіграє важливу роль у нагляді за якістю процесу зважування, підтримці постійного постачання сировини, забезпеченні того, щоб підлеглі послідовно дотримувалися процедури зважування, і контролі за складним процесом перевірки, серед

інших обов'язків.

Важливою сферою забезпечення нормального функціонування підприємства є ефективна служба бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ТОВ «АОИЛ» є точним та послідовним та документально підтверджує фінансову діяльність підприємства, що забезпечує безперервний та зв'язаний процес.

Відділ бухгалтерського обліку відповідає за вибір відповідних посадових осіб (бухгалтерів) для виконання необхідних бухгалтерських завдань, пов'язаних з кожним аспектом діяльності Товариства. На уповноважену посадову особу покладається забезпечення правильності та своєчасності фінансових операцій, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, а також управління та облік коштів, залучених у господарську діяльність.

2.2. Аналіз структури та динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства

Далі, вважаємо за потрібне, безпосередньо провести експрес-аналіз діяльності підприємства, який дає можливість здійснити попередню оцінку фінансового стану досліджуваного суб'єкту, саме підприємства ТОВ «АОИЛ».

Аналіз структури та динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів виконуємо за даними фінансової звітності досліджуваного підприємства, використовуючи методи вертикального та горизонтального аналізу.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу, тобто дослідити структуру джерел формування фінансових ресурсів та майна підприємства в статистиці.

Горизонтальний аналіз уможливорює вивчення динаміки джерел

формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства шляхом встановлення абсолютних та відносних відхилень за статтями пасиву та активу балансу.

Аналізуючи фінансову звітність, яка подана у Додатку А, спостерігаємо, що питома вага власного капіталу по відношенню до джерел формування фінансових ресурсів підприємства у 2021 році з 37,92% знизилась на 6,42 % на кінець періоду і становила 31,51%, тоді як в кінці 2022 року питома вага власного капіталу знову зросла на 8,39% і становила 39,90%.

У 2023 році питома вага знизилась на 0,31 % і становила вже 39,59 % від загальної суми джерел формування фінансових ресурсів підприємства у 2023 році, у абсолютному виразі вищезазначені зміни виглядають наступним чином: у 2021 році власний капітал на кінець року знизився на 288 649 тис. грн., що становить 6,42% від початку року, станом на кінець 2022 році у абсолютних величинах власний капітал збільшився на 8,39% відносно 2021 року або на 261 432 тис. грн, в 2023 році спостерігаємо зменшення величини на 315 056 тис. грн, що становить 0,31 % відносно 2022 року, у підсумку, виходячи з отриманих результатів, спостерігаємо, що для підприємства характерним є зниження фінансової стійкості підприємства на кінець 2021 та 2023 років, винятком зростання показника на кінець 2022 року. Як було визначено попередньо, частка позикових коштів на кінець 2021 року зросла до 33,09 %, у 2022 році частка знизилась до 25,9%, а у 2023 збільшилась до 32,11%, що свідчить про зменшення фінансової незалежності підприємства.

Аналізуючи структуру власного капіталу спостерігаємо наступне: у 2021 році пайовий капітал у загальному підсумку становив лише 10,43 %, тоді як додатковий – 90,48, присутні непокриті збитки сума яких на кінець знизилась до 38 481 тис. грн, що становить 2,06 %, решта – додатковий капітал та резервний; у 2022 році сума непокритих збитків зросла на 11,04% або на 197 017 тис. грн, додаткового знизилась на 11,88 % або на 16 888 тис. грн, на кінець аналізованого періоду, на кінець 2023 року сума непокритого прибутку становила 347 514 тис. грн, що становить 14,19% питомої ваги власного

капіталу, 7,98 % - статутний капітал, що 1,18 % менше ніж питома вага статутного капіталу у 2022 році, решта – додатковий та резервний капітали.

В підсумку, зростання резервів та нерозподіленого прибутку може свідчити про ефективність діяльності підприємства.

При аналізі позикового капіталу спостерігаємо, що на кінець 2021 року довгострокові зобов'язання становили 2 085 212 тис. грн, що дорівнює 35,10% від суми джерел формування ресурсів підприємства, у 2022 році величина зобов'язань зменшилась на 276 458 тис. грн і становила 1 808 754 тис. грн, на кінець 2023 року величина довгострокових зобов'язань знизилась на 89 852 тис. грн або на 6,04 % відносно величини довгострокових зобов'язань у 2022 році. Питома вага довгострокових зобов'язань зменшилась з 33,83 % до 27,79 % у 2023 році.

Питома вага поточних зобов'язань у 2021 році на кінець року підвищилась до 33,09 % від загальної суми джерел формування ресурсів підприємства, у 2022 році питома вага знизилась до 25,9 %, тоді як на кінець 2023 року питома вага поточних зобов'язань підвищилась до 32,11%.

Загалом, як було визначено попередньо при аналізі динаміки власного капіталу, можемо зробити висновок, що на кінець 2023 року підвищився ризик втрати фінансової стійкості підприємства, зокрема - переважання короткострокових джерел у структурі позикових коштів є фактом, який характеризує погіршення структури балансу і підвищення ризику втрати фінансової стійкості.

При цьому, аналізуючи поточні зобов'язання спостерігаємо наступне: на кінець 2021 року 77,59 % у структурі поточних зобов'язань становила кредиторська заборгованість на загальну суму 1 525 572 тис. грн, з неї за товари, роботи та послуги – 239 191 тис. грн., з одержаних авансів 126 696 тис. грн, з бюджетом – 1 893 тис. грн, тоді у 2022 році дана сума зменшилась на 935 760 тис. грн і становила 589 812 тис. грн, що становить 42,59 % питомої ваги, з них за товари, роботи та послуги – 200 234 тис. грн, з одержаних авансів лише 71 031 тис. грн, з бюджетом – 1 556 тис. грн, у 2023 році кредиторська

заборгованість збільшилась на 377 462 тис. грн. або на 6,12 % відносно 2022 року, що становить 48,71% питомої ваги загалом, з них за товари, роботи та послуги 641 098 тис. грн, з одержаних авансів лише 42 572 тис. грн, з бюджетом – 6 518 тис. грн. Ситуація, яка склалася на кінець 2023 року, а саме збільшення заборгованості перед бюджетом є негативним моментом, адже затримка відповідних платежів викликає нарахування пені, що в результаті збільшує суму заборгованості.

Далі, вважаємо за потрібне, провести аналіз напрямків використання фінансових ресурсів підприємства. Звідси, маємо, що загальна величина майна з 2021 по 2023 рік збільшилась майже в 1,04 рази з 5 940 909 тис. грн у 2021 році до 6 184 608 тис. грн в кінці 2023 року, що свідчить про розширення підприємством господарського обігу, тобто про позитивні зміни балансу підприємства. Якщо детальніше, то величина майна підприємства змінювалась наступним чином: станом на кінець 2021 році питома вага необоротних активів зменшилась на 426 127 тис. грн або на 14,38 % і становила 58,12 % питомої ваги, натомість питома вага оборотних зросла на 1 340 574 тис. грн або майже в 2,2 рази і становила 2 456 304 тис. грн, що у підсумку становить 41,35 % питомої ваги.

У 2022 році спостерігаємо наступне: величина необоротних активів збільшилась на 144 294 тис. грн. або на 9,16% і становила 67,28 %, оборотних – знизилась на 737 484 тис. грн або 9,2 %, що відповідає 32,15 % питомої структури. Якщо аналізувати 2023 рік, то маємо: питома вага оборотних активів збільшилась на 2,04 пункти структури за рахунок абсолютного зростання величини на 395 378 тис. грн або 23 % та відповідно зниження необоротних на 419 921 тис грн. або 2,33 %, в підсумку питома вага останніх становить на кінець 2023 року 64,95 % від питомої ваги активів загалом, тоді як оборотних лише 34,18 %. Така структура активів свідчить що підприємству притаманна «важка» структура активів, яка передбачає значні накладні витрати та підвищену чутливість до зміни доходу.

Наочно структуру активів зобразимо за допомогою рисунків 2.2 – 2.4:

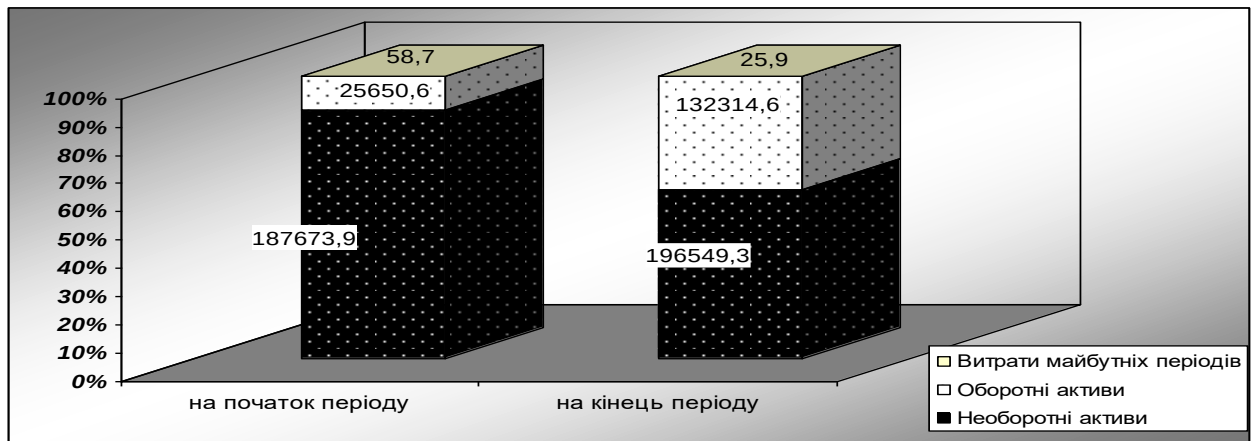

Рисунок 2.2 – Структура активів ТОВ «АОІЛ» у 2021 році

Джерело: побудовано автором

Аналізуючи складові необоротних активів спостерігаємо: у 2021 році незавершене будівництво становило 191 209 тис. грн, що становить 5,54 % питомої ваги необоротних активів, довгострокові фінансові інвестиції становили 432 026 грн, що становить 12,5% від необоротних активів загалом, у 2022 році величина незавершеного будівництва підвищилось до 208 882 тис. грн, що становить 5,8% питомої ваги, довгострокові фінансові інвестиції зросли до 435 481 тис. грн, хоча питома вага знизилась до 12,1% у загальному підсумку від величини необоротних активів, а у 2023 році стаття незавершеного будівництва знизилась до 72 910 тис. грн, що становило 1,82 % питомої ваги, натомість величина довгострокових фінансових інвестицій зросла до 799 204 тис. грн, що становить 19,90% питомої ваги необоротних активів.

Загалом, зменшенням величини незавершеного будівництва є позитивним моментом, адже впливає на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, тоді як зростання довгострокових фінансових вкладень на кінець періоду, що аналізується вказує на відволікання коштів з основної виробничої діяльності.

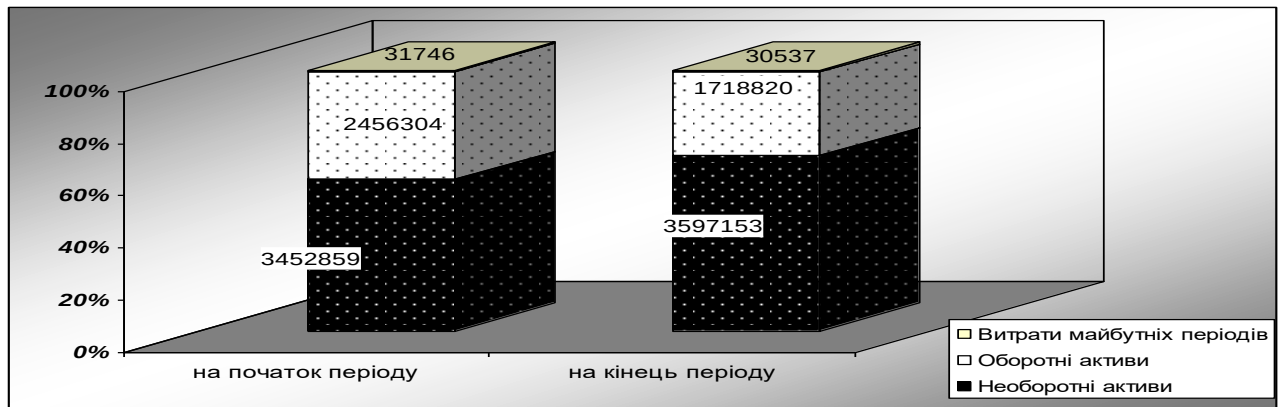

Рисунок 2.3 – Структура активів ТОВ «АОІЛ» у 2022 році

Джерело: побудовано автором

Структура оборотних активів у динаміці виглядає наступним чином (рисунок 2.5-2.7): питома вага дебіторської заборгованості у 2021 році знизилась до 6%, питома величина грошових коштів зросла на 85 722 тис. грн або 0,01% і становила 6,39 % питомої ваги, запаси становили лише 5 %, у 2022 році дебіторська заборгованість знизилась на 186 196 тис. грн, хоча у питомій структурі величина зросла на 17,65 % і становила 84,05 % питомої ваги, питома вага грошових коштів знизилась до 2,82 %, запасів до 1,59 %, в абсолютному значенні величини і запаси і грошові кошти знизились на 360949 тис. грн запаси і на 108485 тис. грн грошові кошти відповідно, що можна пояснити зменшенням величини оборотних активів.

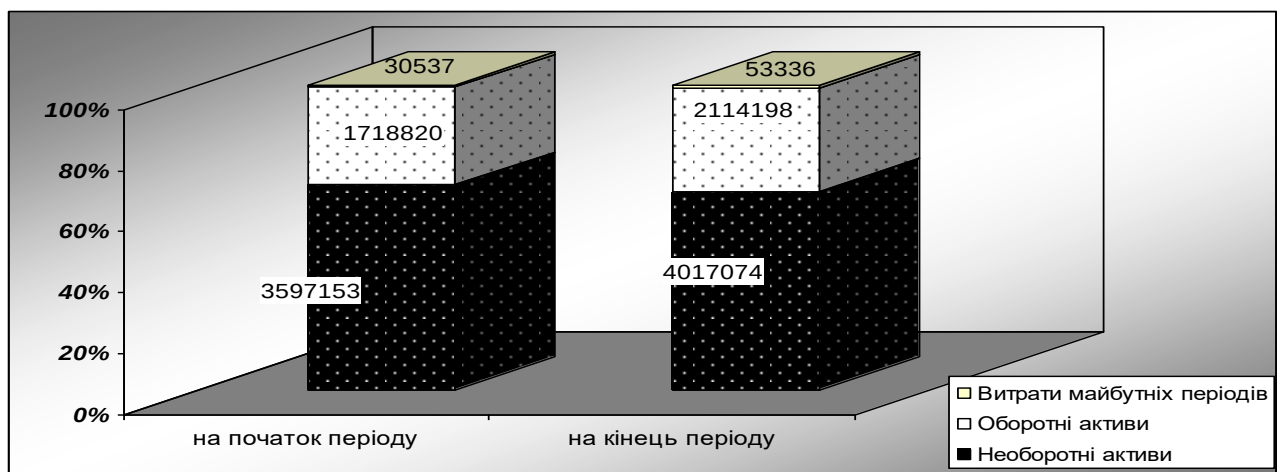

Рисунок 2.4 – Структура активів ТОВ «АОІЛ» у 2023 році

Джерело: побудовано автором

У 2023 році обсяг запасів збільшився на 110 803 тис. грн і становив 6,54

% питомої ваги оборотних активів, дебіторська заборгованість в абсолютному значенні зросла на 230 583 тис. грн, тоді як питома вага знизилась і становила 79,24 % питомої ваги, грошові кошти збільшились до 7,74% питомої ваги оборотних активів загалом.

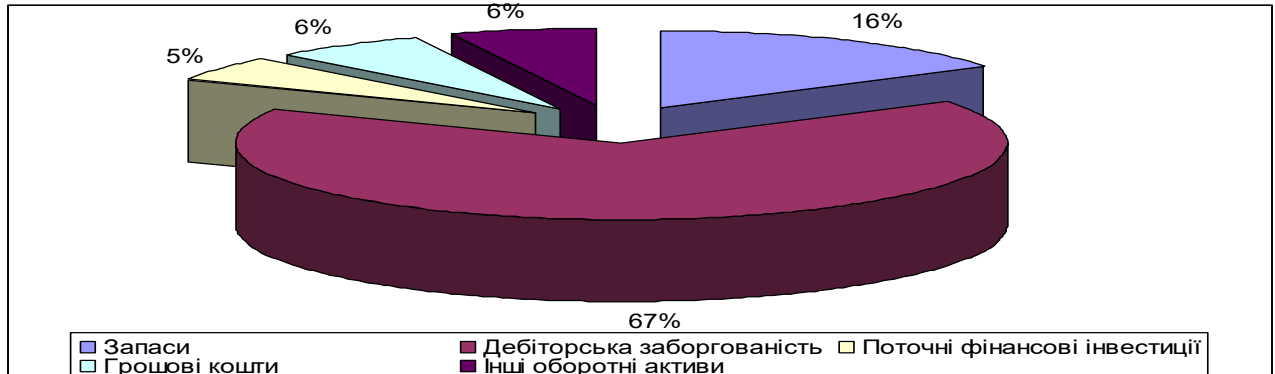

Рисунок 2.5 – Структура оборотних активів ТОВ «АОІЛ»

станом на 01.01.2022 р.

Джерело: побудовано автором

Загалом, така структура оборотних активів свідчить, що для підприємства характерними є проблеми, пов'язані з оплатою послуг та продукції підприємства зі споживачами, а також про переважно не грошовий характер розрахунків. А той факт, що в динаміці, на кінець досліджуваного періоду дебіторська заборгованість знизилась - є позитивною зміною і може свідчити про покращення ситуації з оплатою продукції підприємства і про вибір оптимальної політики продаж.

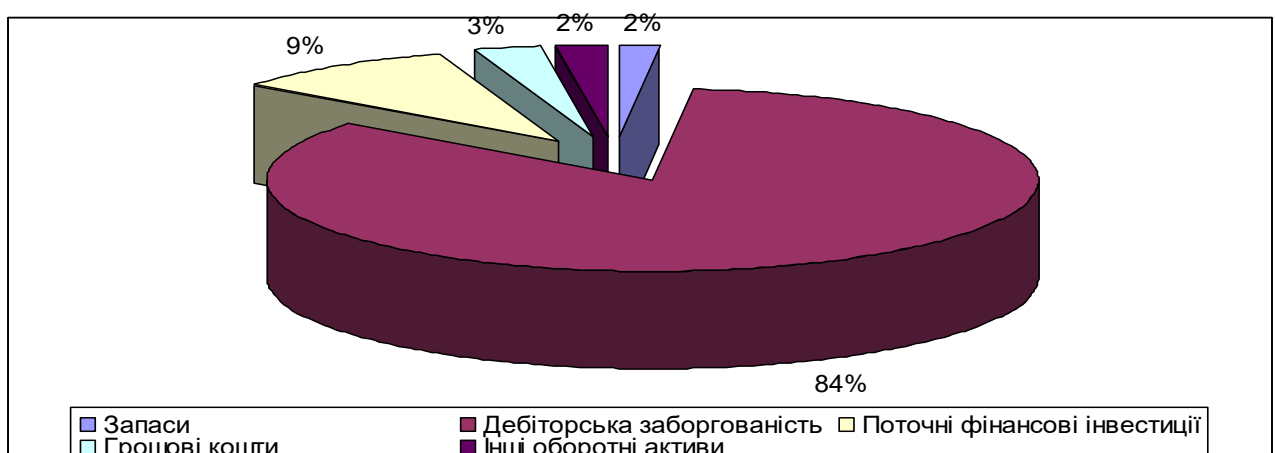

Рисунок 2.6 – Структура оборотних активів ТОВ «АОІЛ»

станом на 01.01.2023 р.

Джерело: побудовано автором

Аналізуючи сальдо заборгованості протягом 2021-2023 років спостерігаємо, що у 2021 році підприємству притаманне активне сальдо, яке становить – 105 231 тис. грн, у 2022 воно становить 854 795 тис. грн, а у 2023 році – активне сальдо, яке становить 707 916 тис. грн.

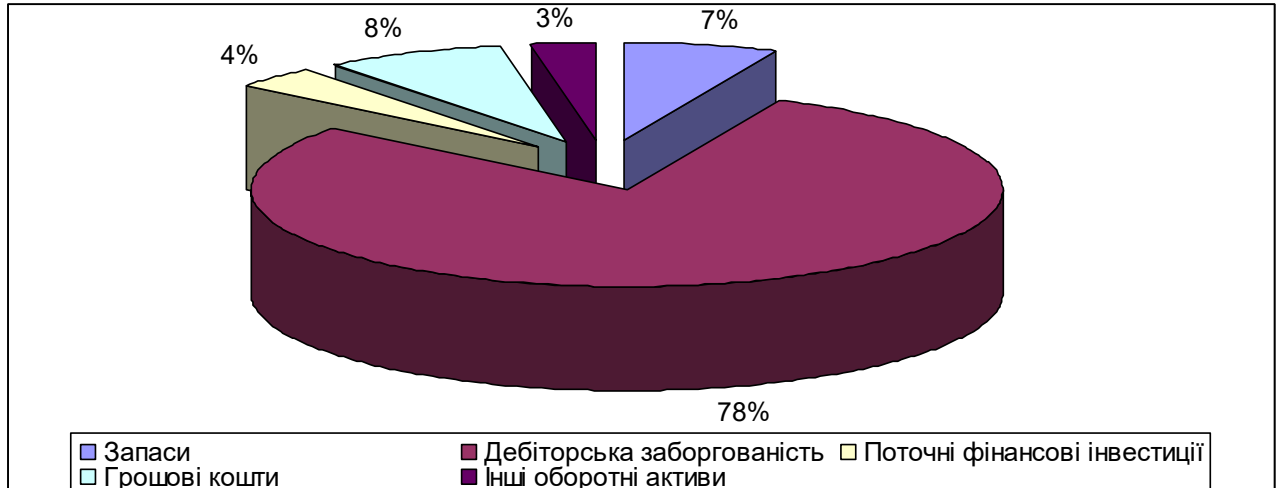

Рисунок 2.7 – Структура оборотних активів ТОВ «АОІЛ»
станом на 01.01.2024 р.

Джерело: побудовано автором

В результаті можемо зробити наступні висновки, що протягом 2021-2023 років підприємство надавало своїм покупцям безкоштовний комерційний кредит в розмірі, що перевищує кошти, отримані у вигляді відстрочок платежів комерційним кредиторам. Узагальнюючим етапом експрес-аналізу балансу є визначення джерел формування майна підприємства у розрізі його основних складових елементів, а саме:

- 1) нематеріальних активів;
- 2) основних засобів;
- 3) довгострокових фінансових інвестицій;
- 4) довгострокової дебіторської заборгованості;
- 5) запасів;
- 6) дебіторської заборгованості;
- 7) грошових коштів тощо, у чому проявляється нерозривний зв'язок пасивної й активної частини балансу.

Далі, вважаємо за потрібне, здійснити аналіз джерел формування активів

підприємства та раціональність розміщення капіталу підприємства в активах.

Для цього необхідно здійснити перевірку наступних співвідношень:

- необоротних активів і джерел їхнього формування;
- оборотних активів і джерел їхнього формування;
- запасів і джерел їхнього формування.

Перевірка відбувається на основі балансової моделі з урахуванням загального правила забезпечення фінансової стабільності:

$$НА + ОА = ВК + ДЗ + КЗ, \quad (2.1)$$

де НА – необоротні активи;

ОА – оборотні активи;

ВК – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

КЗ – короткострокові зобов'язання.

Відповідно до наведеного правила, необоротні активи повинні формуватися в основному за рахунок власного капіталу й довгострокових боргових зобов'язань. Якщо в підприємства відсутні довгострокові позикові кошти, то основні засоби та інші необоротні активи варто формувати за рахунок власного капіталу, при цьому частина загальної величини власного капіталу повинна бути спрямована також на формування оборотного капіталу.

Крім власного оборотного капіталу джерелами покриття поточних активів виступають короткострокові пасиви.

Матеріальні запаси повинні формуватися за рахунок власних оборотних коштів, короткострокових позикових коштів і кредиторської заборгованості. Тому при правильному розміщенні джерел фінансування в майні підприємства повинні зберігатися такі рівняння:

$$НА = (ВК - ВОК) + ДЗ; \quad (2.2)$$

$$ОА = ВОК + КЗ; \quad (2.3)$$

$$З = ВОК + (КЗ, КрЗ); \quad (2.4)$$

де ВОК – власний оборотний капітал,

КрЗ – кредиторська заборгованість.

Слід зазначити, що порушення відповідностей, зазначених у загальному правилі забезпечення фінансової стійкості, призводить до погіршення фінансового стану підприємства.

Перевіримо дані відповідності для даного підприємства:

$$НА\ 2021 = (1871798 + 1595050) + 2085212 = 5552060$$

$$НА\ 2022 = (2133230 + 1474864) + 1808754 = 5416848$$

$$НА\ 2023 = (2448586 + 1590518) + 1718902 = 5758006$$

$$ОА\ 2021 = -1595050 + 440570 = -1154480$$

$$З\ 2021 = -1595050 + 1966142 = 371092$$

$$ОА\ 2022 = -1474864 + 798118 = -676746$$

$$З\ 2022 = -1474864 + 1384930 = -89934$$

$$ОА\ 2023 = -1590518 + 1018540 = -571978$$

$$З\ 2023 = -1590518 + 1985814 = 395296$$

Спостерігаємо, що для даного підприємства характерним є порушення відповідностей, що є негативним фактором, адже призводить до погіршення фінансового стану підприємства.

2.3. Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства визначають фінансові результати, отримані внаслідок цієї діяльності. Це може бути як прибуток, так і збитки.

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються абсолютними (сумою отриманого прибутку (збитку)) та відносними (рівнем рентабельності) показниками.

На формування абсолютного розміру прибутку впливають:

- результати фінансово — господарської діяльності підприємства;
- сфера діяльності;
- напрямки економічної діяльності;
- встановлені законодавчо умови обліку фінансових результатів.

Величина прибутку й рівень рентабельності залежать від обсягу

операційної, інвестиційної й фінансової діяльності, тому показники прибутковості характеризують всі напрямки господарської діяльності підприємства.

Прибуток є якісним показником, оскільки його величина відображає зміну доходів підприємства, обсяг витрат, рівень використання ресурсів, пов'язаних з його діяльністю. Таким чином, прибуток синтезує всі аспекти діяльності підприємства й відображає її ефективність.

Виходячи з даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» проаналізуємо його структуру, використовуючи абсолютні та відносні показники, а саме:

- чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;
- валовий прибуток (збиток);
- операційний прибуток (збиток);
- прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування;
- прибуток (збиток) від звичайної діяльності після оподаткування;
- чистий прибуток (збиток);
- темпи приросту абсолютних показників.

Аналізуючи фінансову звітність підприємства приходимо до наступних висновків відносно фінансових результатів діяльності підприємства ТОВ «АОИЛ» протягом 2021-2023 років: значення чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг збільшилось на 29,81 % у 2022 році порівняно з 2021 роком, тоді як у 2023 році знизилось на 52,59 % відносно 2022 року (рисунок 2.7).

Протягом досліджуваного періоду спостерігаємо, що фінансові результати за операційною діяльністю зокрема та загалом весь фінансовий результат у 2021-2022 роках були прибутковими.

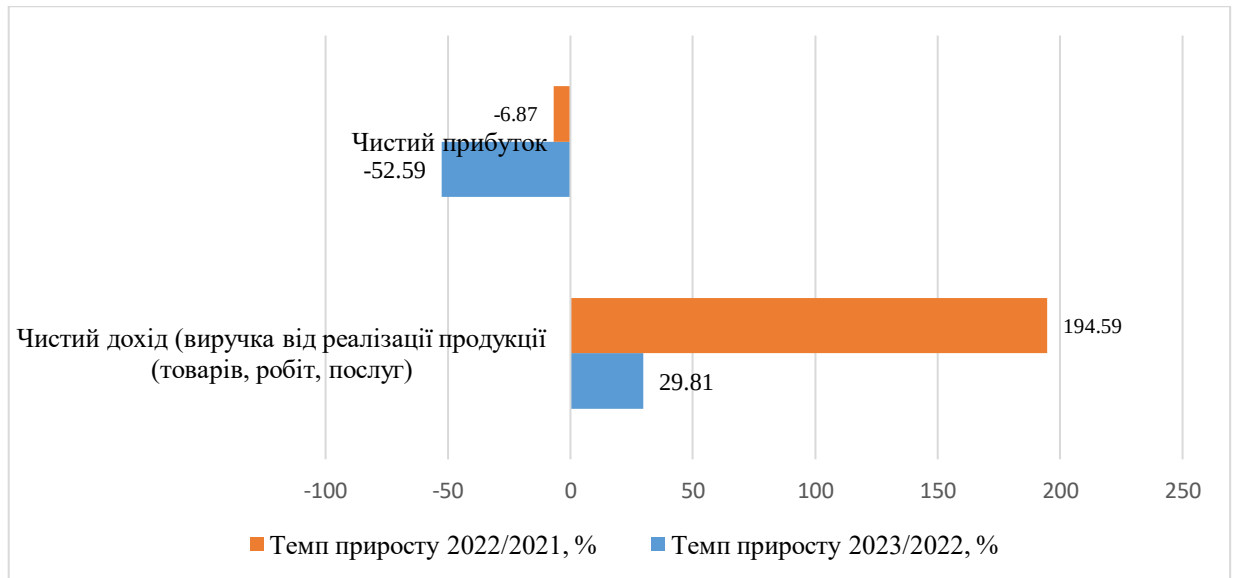

Рисунок 2.7 – Динаміка темпів приросту ЧД та ЧП підприємства ТОВ «АОІЛ»

Джерело: побудовано автором

Окрім того спостерігаємо на кінець 2023 року у підприємства наявний нерозподілений прибуток, що свідчить про те, що у підприємства існує можливість поповнення оборотних коштів для ведення нормальної господарської діяльності.

Крім того, під час виконання експрес-аналізу фінансових результатів діяльності підприємства звернемо увагу на тенденції зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – ЧД та чистого прибутку – ЧП: збільшується ЧП та ЧД (рисунок 2.8), за винятком 2023 року – ЧП, так само як і ЧД у 2022 році порівняно з 2021 зросли, що характеризується позитивною динамікою, але у 2023 році тенденція знову змінилась.

Вищезазначена тенденція є негативною в роботі підприємства, оскільки зменшення обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (зменшення ЧД) може призвести не тільки до зменшення ЧП, а й обумовити збитковість.

Темп приросту ЧП перевищує темп приросту ЧД (рисунок 2.7). Така тенденція є позитивною і може мати місце внаслідок зростання віддачі від впровадження новітніх технологій або використання більш дешевої сировини, матеріалів, енергії, що дозволяє зменшити собівартість продукції (товарів,

робіт, послуг).

Рисунок 2.8 – Динаміка ЧД та ЧП протягом 2021-2023 років підприємства ТОВ «АОІЛ»

Джерело: побудовано автором

Крім того, щоб визначити загальний рівень ефективності функціонування підприємства ТОВ «АОІЛ», співставимо додатково темпи приросту чистого доходу та собівартості реалізації продукції, звідки отримаємо – темп приросту ЧД у 2022 році відносно 2021 року становив 29,81%, собівартості – в 1,38 рази, в 2023 році – темп ЧД був негативним і становив 52,59%, тоді як собівартість – 49,52%, в результаті чого можна зробити висновки, що протягом періоду знизилась собівартість реалізації продукції, а отже і витрати, що в підсумку вплинуло на чистий дохід від реалізації продукції підприємства.

Таким чином, виходячи з експрес-аналізу фінансових результатів діяльності підприємства можна стверджувати, що період з 2021 по 2023 рік був прибутковим для ТОВ «АОІЛ», хоча слід відмітити про спадну тенденцію, яка спостерігається на кінець періоду, що аналізується.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АОИЛ»

3.1. Впровадження змін до технологій вирощування озимої пшениці

Застосування сучасних методів вирощування озимої пшениці в європейських країнах є доведено ефективним, що говорить про необхідність масового поширення даного досвіду.

У зв'язку з цим, вважаємо за потрібне, запропонувати використати їхній досвід щодо вирощування озимої пшениці.

Серед основних продовольчих культур, які вирощуються в озимий період, озима пшениця займає друге місце після ярої на посівних площах ТОВ «АОИЛ», а в Україні є основною культурою.

Завдяки впровадженню в практику сучасних методів вирощування озимої пшениці збільшено її середню врожайність. Основна мета цієї технології – максимізувати ефективність умов росту на кожному етапі розвитку рослин:

- розміщення культури після найбільших попередників.
- вирощування найбільш інтенсивних сортів.
- внесення добрив з урахуванням планованої врожайності.
- застосування азотних добрив у весняно-літній період за даними ґрунтово-рослинної діагностики.
- вирощування інтегрованої системи для боротьби з бур'янами, профілактики хвороб і боротьби зі шкідниками.
- захист ґрунту від ерозії.

Важливою складовою вирощування озимої пшениці є підбір правильного попередника.

Сучасні високоврожайні сорти озимої пшениці демонструють підвищені вимоги до здоров'я ґрунту, якості води та гігієнічних властивостей.

Хорошими попередниками для озимої пшениці, яка вирощується за сучасними технологіями, є кукурудза на силос та окремі види стерні, зокрема озима пшениця на спалювання пари або інших видів енергії.

Важливим аспектом отримання високих урожаїв пшениці є використання високоякісного насіння для посіву. З нього можна виростити здорові, з розвиненою кореневою системою, рослини, стійкі до поганих умов. Насіння має бути вибрано, і його розмір має бути відповідного розміру з масою 1000 зерен, що становить щонайменше 40-45 г, 95% схожістю, 99% чистотою та принаймні 80% силою росту. Тобто його якість має відповідати першому класу посівного стандарту.

У таблиці 3.1 ми детально розглянемо подібності та відмінності між сортами озимої пшениці.

Таблиця 3.1 – Компаративна характеристика сортів озимої пшениці

Універсальні сорти	Середня урожайність сорту, т/га	Нові сорти	Середня урожайність сорту, т/га
Перлина лісостепу	5,81	Артеміда	8,81
Подільська	6,2	Краєвид	9,20
Поліська 90	6,64	Жайвір	8,64

Джерело: складено автором

У зв'язку з цим для посіву ефективніше використовувати насіння нових вітчизняних сортів озимої пшениці: Артеміда, Краєвид, Жайвір, які мають високу врожайність при вирощуванні в умовах інтенсивного способу вирощування.

Основною ознакою сучасної технології є вирощування пшениці, яке залишає постійний технологічний слід, а також постійний біологічний контроль за станом рослин. Завдяки цій технології на підприємстві використовується кілька різних машин, які, у свою чергу, виконують кілька різних операцій і комбінуються в процесі роботи.

Технологія полягає в дотриманні необхідної послідовності технологічних процесів і правильному підборі комплексу машин, призначених для збирання та вирощування озимої пшениці.

У зв'язку з цим для посіву ефективніше використовувати насіння нових вітчизняних сортів озимої пшениці: Артеміда, Краєвид, Жайвір, які мають високу врожайність при вирощуванні в умовах інтенсивного способу вирощування.

Таблиця 3.2 – Компаративна характеристика тракторів та комбайнів, необхідних для вирощування озимої пшениці за сучасною технологією

Показники	Одиниці виміру	МТЗ-8082	ЮМЗ-6АЛ	John Deere 8335R	ДОН-1500Б
Потужність	Квт	75	60	367,6	173,0
Тяговий клас	-	1,4	1,4	6	-
Діапазон швидкостей	км/год	2,1 – 31,5	1,89 – 33,39	2,4 – 28,3	1,8 – 32,8
Коефіцієнт переведення в еталонні трактори	-	0,7	0,72	6,7	2,1
Колія	мм	1400-1800	1200-1800	1950	2100
Маса	кг	3251	3340	11250	12700

Джерело: складено автором

У таблицях 3.2 та 3. 3.3 наведемо необхідний перелік тракторів, комбайнів і машин, необхідних для вирощування озимої пшениці за найсучаснішою технологією.

При виборі типів тракторів важливо враховувати їх можливості, а також вибрати тип сільськогосподарських машин, які відповідають поставленим завданням і мають раціональний склад обладнання.

Трактори повинні мати такий же тяговий опір, як і дана сільськогосподарська машина, щоб забезпечити найбільшу ефективність і продуктивність роботи агрегату.

Таблиця 3.3 – Компаративна характеристика сільськогосподарських машин, необхідних для вирощування озимої пшениці за сучасною технологією

Показники	Одиниці вимірювання	КПС-4	КРН-5,6	СУПН-8
Ширина захвату	м	18	18,2	4
Клас трактора	-	1,4	6	3
Місткість бункера	л	2500	10500	-
Робоча швидкість	км/год	5 – 9		до 10
Маса	кг	1905	14800	1500

Джерело: складено автором

Зіставлення інформації, наведеної в таблицях 3.2 та 3.3. Далі, вважаємо за доцільне, більш детально здійснити аналіз особливостей обробітку ґрунтів на досліджуваному підприємстві.

Основна функція обробітку ґрунту – утримання вологи під час сівби пшениці, боротьба з бур'янами, сприяє найвищій якості післяжнивних залишків і добрив, створює щільний шар насіння об'ємом 1,1–1,3 г/см³ і кластерний насіннєвий шар із дрібними грудками, цей шар має містити частинки ґрунту розміром близько 13 см.

Залежно від попередника і кількості вологи в ґрунті застосовують полицевий і безполицевий способи землеробства. Якщо орний шар має товщину менше 20 мм і зазвичай спостерігається в посушливе літо, цьому шару передували попередники, такі як горох, кукурудза, нульовий обробіток (без плуга) або поверхневий обробіток.

За достатньої вологості ґрунту та раннього збирання попередника на забур'янених землях вигідніше застосування плугів з передплужниками.

На полях, які зайняті, вихід урожаю пароносних культур є раннім, поле сильно забур'янене корінням бур'янів (верес). Крім того, після появи «мильниць» пірію, вкритих вересом, відбувається процес 2 деннувань, перше з яких глибиною 10-12 см, а потім оранка з коткуванням.

Оранку завершують не пізніше як за 3-4 тижні до оптимального строку сівби пшениці. Якщо оранку відкласти, ґрунт не встигає достатньо ущільнитися перед посівом, це може призвести до порушення кореневої системи пшениці через її осідання.

Переробку гірського пара розпочинають восени після збору врожаю наступної культури. Пари зазвичай виконують два-три прополки та глибоку оранку передплужниками на глибину 27-30 см.

Рано навесні проводять розпушування, а при появі бур'янів - першу культивуацію на глибину 10-12 см. Влітку ґрунт підтримують у розпушеному, чистому стані від бур'янів, досягаючи цього культивацією з боронуванням.

Своєчасне внесення добрив на локальних ділянках зменшує стрес, пов'язаний з природними нерівностями (низькі температури, заморозки тощо).

Локальне внесення добрив через листя є найбільш ефективним і фінансово виправданим способом забезпечення рослин елементами живлення протягом усього періоду вегетації, що є найбільш поширеним у тих випадках, коли інші не є можливими.

Такий спосіб внесення добрив характеризується збалансованим складом економічно чистих основних елементів і хелатних мікроелементів, забезпечує 100% засвоєння цих елементів, зменшує потребу в добривах у кореневищі. Забезпечення рослин необхідною кількістю мікроелементів оздоровить їх, підвищить стійкість до хвороб, а поряд із цим захистить від шкідників і хвороб з найменшим стресом для рослин.

Система затверджених озимих культур з прогресивною технологією вирощування розрахована на отримання 60 і більше т/га високобілкових культур. Крім того, внесення поживних речовин становить 440-540 кг/га, щоб поповнити це, за традиційними методами землеробства необхідно внести велику кількість добрив: близько 150-180 кг/га азоту та 120-130 кг/га фосфор і калій. Завдяки роздрібній стратегії організації склад макро- і мікроелементів збалансований, що дозволяє зменшити кількість необхідних добрив з підвищенням якості врожаю за прогресивною технологією.

Ефективність різних способів обробки насіння пшениці на ТОВ «АОИЛ» розглянемо в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Компаративна оцінка ефективності різних варіантів оброблення насіння пшениці у ТОВ «АОИЛ»

Варіант обробки	Урожайність ц/га	Прибавка урожаю	
		ц/га	%
1. Насіння не оброблялось	40,6	-	-
2. Обробка насіння Вінцинтом	40,6	-	-
3. Обробка Еколистом	44,1	3,5	8,6
4. Обробка Еколист+Фумар	45,8	4,2	12,8
5. Обробка Еколист + Фумар + 0,5 Вінцинту	44,6	4,8	14,3

Джерело: складено автором

З наведених даних таблиці 3.4, спостерігаємо, що вихід збільшується зі збільшенням кількості етапів обробки. Крім того, витрати на переробку зерна в 1,5 рази більші.

У зв'язку з цим озиму пшеницю рекомендується вирощувати на найбільш родючих ґрунтах з найкращими попередниками, тому її рекомендується висівати у другій половині відповідних строків.

При ранній посадці культури можуть мати більше можливостей для переростання, що зменшить їх сприйнятливість до морозів та зими.

Крім того, ранні культури особливо вразливі до мух. Кількість пшениці, яку можна зібрати, в першу чергу залежить від кількості вирощуваних культур. Остання базується на кратності посіву, родючості та вологості ґрунту, а також терміні посіву та ознаках сорту.

Далі, вважаємо за доцільне, оцінити ефективність сучасних і дотрадиційних (застосовуваних раніше) методів вирощування озимої пшениці.

З таблиці 3.5 спостерігаємо, що урожайність озимої пшениці за сучасних способів становить 45,8 т/га, що на 3,7 т/га вище, ніж за звичайних.

Таблиця 3.5 – Компаративний аналіз ефективності сучасної технології вирощування озимої пшениці

Показники	Сучасна технологія	Звичайна технологія	Прогресивна до звичайної (+;-)
Площа посіву, га	360	140	+220
Урожайність, ц/га	45,8	42,1	+3,7
Собівартість 1 ц зерна, грн.	16,4	21,3	- 4,9
У тому числі, оплата праці у розрахунку 1 л/год.	4,1	5,3	-1,2
Матеріальні затрати	12,2	15,8	-3,6
Затрати праці на 1 ц, люд/год.	43	51	-8
Прибуток, грн./га	623	367	+256
Рівень рентабельності, %	71.1	42,3	+28,8

Джерело: складено автором

Крім того, варто відмітити, що вартість витратних матеріалів становить 12,2 тис. грн, що на 3,6 тис. грн. менше, ніж витрати традиційні технології. Зменшення матеріальних витрат на створення продукції також призвело до зниження собівартості 1 ц зерна.

У результаті собівартість 1 ц зерна за прогресивною технологією становить 16,4 грн, що в 4,9 раза вище на 1 ц.

Впровадження сучасної технології призведе до зменшення необхідної кількості л/год, що дасть змогу знизити витрат на одиницю продукції в результаті підвищення продуктивності.

Підвищення врожайності та зниження собівартості 1 ц зерна при впровадженні сучасної технології в ТОВ «АОИЛ» призведе до отримання додаткового прибутку 256 тис. грн., а рентабельність становитиме 71,1%.

У зв'язку з цим Товариство має зосередити свої зусилля на вирощуванні озимої пшениці за найсучаснішими технологіями. Іншими корисними моментами було б використання технології, пов'язаної з добривами, у діяльності ТОВ «АОИЛ».

Протягом XX століття кількість гумусу в чорноземах України скоротилася вдвічі. Родючість ґрунту зазнала негативного впливу протягом останніх кількох десятиліть, а загальна втрата родючості відбулася протягом останніх 100 років.

Подальшого виснаження ґрунту можна уникнути, якщо гумусний баланс ґрунту не є дефіцитним. Тобто органічні речовини, використані для збирання сільськогосподарських культур, повинні повертатися в ґрунт як добриво, побічні продукти, органічні речовини та мінеральні речовини.

Дані наукових досліджень свідчать, що в інтенсивній сівозміні баланс гумусу досягається при внесенні 10-14 т/га добрив з полем багаторічних насаджень і 14-17 т/га – без поля цього типу.

За даними українських науковців, за останні 5 років рівень мінеральних і органічних добрив знизився, про що свідчать дані таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Кількісні показники агроприйомів по підвищенні родючості ґрунту в Україні за 2014-2023 рр.

Показники	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Внесено органічних добрив, т/га	2,5	1,9	1,7	1,3	1,3
Внесено мінеральних добрив, т/га	22	21	18	13	19
Вапнування кислих ґрунтів, тис. га	35	33	23	24	27
Гіпсування солонцюватих ґрунтів, тис. га	7	4	2	5	4

Джерело: складено автором

Натомість в США та Європі спостерігається тенденція до біологічного землеробства (насамперед у вдосконаленні сівозміни, до якої входять трави та бобові).

Якщо сівозміна проста і спеціалізована, то в ній включається найбільша кількість проміжних і основних культур, які підвищують родючість сівозміни і гігієнічні якості посівів основної культури.

Збільшення площ, відведених під зернові культури, призвело до більшого виробництва соломи.

Як відомо, попередні періоди солома, в основному, служила їжею. Зменшення поголів'я худоби, перехід на технологію інтенсивної відгодівлі, в раціоні якої солома відсутня або взагалі не має значення, дозволяє використовувати солому в інших напрямках. Оскільки досліджуване нами

підприємство має поля пшениці, звідси, можна зробити висновок, про наявність соломи.

Ефективність використання добрив у поєднанні з соломою залежить від того, як вона була скошена комбайном, розкидана по полю та покрита землею. Тому збирати посіви слід тільки комбайнами, які мають подрібнювачі, дотримуючись наступних критеріїв:

- висота зрізу не більше 20 см;
- довжина 75% частинок соломи не повинна перевищувати 10 см, а частинок, які перевищують 15 см, не повинна перевищувати 5%;
- солома рівномірно розкидається по полю, не створюючи рулонів.

Ущільнення соломи відбувається за допомогою дискової борони (БДТ-7), яка розташовується на глибині до 12 см після збирання врожаю, що запобігає пересиханню ґрунту.

Нітрат амонію включається в розрахунки перед використанням соломи в рівнянні.

Аміачна селітра/т соломи (приблизно 1 т селітри на 1 га). Якщо відсутність відповідного комбайна не може подрібнити солом, проблему можна вирішити, регулюючи висоту зрізу під час збирання зерна.

При прямому збиранні висота стерні може становити 30 або 40 см, тобто майже половина соломи залишається на полі, до того ж вона розподіляється рівномірно. Після збору врожаю таку стерню використовують у важких дискових жатках.

Негативні результати спостерігаються при спалюванні соломи та дряблого матеріалу, що свідчить про неприйнятне уявлення про безгосподарність, оскільки багато корисних мікроорганізмів знищуються, а потенційна родючість ґрунту значно знижується.

Органічні вуглеводи та азот не можуть бути відновлені. Крім того, довікллю завдано значної шкоди.

Спалювання соломи є єдиною сільськогосподарською процедурою, пов'язаною з пошкодженням атмосфери, яке вважається нанесенням у промислових масштабах.

Більшою помилкою є нехтування практикою сільськогосподарської науки, яка передбачає додавання азоту в ґрунт. Правда полягає в тому, що процес розкладання соломи потребує мікроорганізмів на основі білка. Коли їх кількість збільшується для формування клітин цих мікроорганізмів, азот втрачається з ґрунту, а замість нього використовується білок. Крім того, істотне значення має склад вуглеводів і азоту, неоднаковий в різних органічних сполуках. Процес мінералізації буде вважатися завершеним, якщо співвідношення 20:1.

У рослинних залишках соломи співвідношення становить 50-100.

У цьому контексті мінералізація соломи може тривати протягом двох років. Щоб знизити цей показник, потрібно зменшити умови, які сприяють мінералізації та сприяють активному утворенню біомаси з мікроорганізмів, необхідно використовувати азотні добрива. Як наслідок, утилізація соломи за відсутності азотних добрив призводить до значного зниження концентрації мінерального азоту в ґрунті та негативно впливає на родючість культур у послідовному періоді. Також практика використання соломи в обсязі 35-40 т/га з компенсацією азоту подібна до внесення в ґрунт 18-20 т/га добрив, що пояснюється його впливом на родючість і продуктивність ґрунту. Достатня кількість фосфору також необхідна для життєдіяльності мікроорганізмів: він закладений у розрахунках на кожну тону соломи, що особливо важливо для ґрунту, якому бракує достатньої кількості доступного фосфору. У цьому випадку необхідно використовувати добрива, що містять калій і фосфор.

За високих температур фосфор і калій швидше засвоюватимуться ґрунтовим комплексом і ефективніше використовуватимуться наступною культурою сівозміни.

Через мінералізацію частин рослин з них виділяється значна кількість поживних речовин, які потім повертаються в ґрунт.

Приблизний склад мікроелементів рослинних решток наведено в таблиці. 3.7.

Таблиця 3.7 – Компаративний аналіз вмісту мікроелементів у рослинних рештках основних культур (%)

Культура	Азот	Фосфор	Калій	Кальцій	Магній	Сірка
Пшениця озима	0,45-0,64	0,20-0,23	0,90-1,23	0,28-0,38	0,10-0,17	0,11-0,14
Ячмінь ярий	0,50-0,55	0,20-0,23	1,00-1,20	0,33-0,38	0,09-0,16	0,16-0,20
Овес	0,60-0,65	0,30-0,35	1,40-1,60	0,35-0,38	0,10-0,12	0,16-0,20
Гречка	0,78-0,82	0,60-0,63	2,40-2,50	0,90-1,00	0,15-0,19	0,23-0,27
Кукурудза (стебла)	0,73-0,76	0,25-0,30	1,60-1,65	0,25-0,29	0,24-0,26	0,45-0,49
Горох	1,40-1,45	0,30-0,35	0,45-0,50	1,80-1,82	0,24-0,27	0,25-0,27
Соняшник (стебла)	1,40-1,50	0,60-0,70	4,50-5,10	1,50-1,53	0,60-0,65	-

Джерело: складено автором

Частка зерна та соломи у складі сорту пшениці озимої, залежно від виду продукції та особливостей сорту, зазвичай становить 1:1,0-1,5.

При врожайності зерна 40 ц/га на 1 га залишається 40-60 т соломи. Припустимо, що солома містить 0,5% азоту, 0,2% фосфору, 1% калію, 0,3% кальцію, 0,15% магнію та сірки.

Розрахунок проводився тільки на соломі, решту органіки складають пні та коріння рослин.

Найбільш ефективні результати досягаються при сумісному застосуванні 2 способів внесення органічних добрив.

Після рубання та засипання соломи ґрунтом доречно проводити культивування посіву зеленими добривами (сидерати).

Сидерати (зелені добрива) – види рослин, які тимчасово розміщуються на землі, яка ще вільна для обробітку, цю землю доповнюють азотом і пригнічують ріст бур'янів. В історії сільського господарства сидерати використовуються вже понад 3 тисячоліття.

З латинського перекладу «сидерація» означає «зоряний, сяючий», який отримується шляхом перетворення сонячної енергії на добриво за допомогою зелених рослин. Це екологічно чиста добавка для добрив, яка очищає ґрунт.

Під впливом сидератів знижується кислотність ґрунтового розчину, знижується вміст рухомого алюмінію, змінюється склад мікроорганізмів ґрунту, де присутні більшість корисних мікроорганізмів, наприклад *Actinomyces*. Крім того, з кожною тонною сухої біомаси, яка складається із сидерату, в ґрунт вноситься 15-30 кг азоту, 6-7 кг фосфору і 46-96 кг калію.

Зменшенню ураження рослин хворобами та чисельності шкідників сільськогосподарських культур сприяє оранка зеленуватої урожайної маси рослин, які просіяні.

У наукових дослідженнях дослідної станції Polônia було показано, що оранка озимого жита після збирання врожаю сприяла значному зниженню пошкодження бульб картоплі паршею звичайною.

Ефективними паразитами є гірчиця біла і фацелія.

У наукових дослідженнях Поліського інституту сільського господарства НАН вирощування люпину вузьколистого під оранку зменшувало ураження зернових культур кореневими гнилями та збільшувало врожайність цих культур на 2,8-3,2 т щороку.

Після цього ґрунт складається з органічної речовини з двох різних джерел: соломи та зеленої маси. Крім того, мінералізації соломи сприяє коренева система сидератів, а також їх зелена маса.

У другій половині сезону зосереджено весь обсяг. За умов раннього збирання врожаю та достатньої вологості ґрунту редька або біла гірчиця дадуть високий об'єм зеленої маси, який збережеться до 20-30 вересня.

Таким чином, дану систему внесення добрив із соломою та зеленою масою можна застосовувати під озимі культури, що значно підвищить рентабельність підприємства, а отже й ефективність фінансово-господарської діяльності загалом.

3.2. Оновлення технологічного оснащення як інструмент підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства

У сучасній глобальній економіці вкрай важливо впроваджувати у виробництво новітні досягнення науки і техніки.

Підприємства та галузі, які активно охоплюють та використовують сучасні технології, здатні підтримувати конкурентоспроможність, особливо під час глобальної кризи. Проте Україна продовжує сильно покладатися на сировинні галузі, що перешкоджає її економічному розвитку та зростанню загалом. Незважаючи на те, що в останні роки спостерігаються позитивні тенденції, вони були тимчасовими і часто супроводжувалися негативними зрушеннями, що вказує на нестабільність та відсутність довгострокових стимулів для економічної діяльності в Україні, на що вплинули кризові стани національної економіки зокрема, серед них пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення.

Фінансова ситуація в Україні широко розцінюється експертами як кризова, що не відповідає рівню економічного розвитку країн, які вважають економічне зростання основним аспектом своїх стратегій.

Для досягнення сталого економічного розвитку на рівні з розвиненими країнами необхідно, щоб новий підхід до розвитку сільськогосподарського підприємства поєднував активне державне регулювання з ринковими механізмами саморегулювання.

У нинішній ситуації науково-технічний прогрес виступає ключовим рушієм у подоланні економічних криз і стимулюванні зростання, яке неможливо здійснити без проактивної економічної політики.

Для забезпечення безперебійної роботи ТОВ «АОИЛ», вважаємо за потрібне, запропонувати придбати 2 сівалки Solitaір виробництва Lemken загальною вартістю 210 тис. грн.

Lemken випускає пневматичні гідравлічні рядкові сівалки Solitair у різних варіантах, спеціально призначених для посіву зернових та вибору додаткових культур.

Ширина захвату може коливатися від 300 до 600 см, а відстань між рядами становить 12,5 см.

У сівалці можна встановити бортовий комп'ютер із модулем GPS, що дозволяє виконувати різні функції, зокрема:

- визначення місця розташування сівалки за допомогою диференційного приймача (GPS);
- збереження в пам'яті комп'ютера поточних і бажаних параметрів разом з їх відповідними позиціями;
- обмін даними між сівалкою та стаціонарним персональним комп'ютером, розташованим на підприємстві, як показано на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 – Зернова сівалка LEMKEN Solitair

Джерело: побудовано автором

Зернова сівалка LEMKEN Solitair має безліч переваг.

По-перше, можливість регулювати норму висіву шляхом плавної зміни швидкості обертання шестисекційних висівних катушок, що дозволяє висівати широкий спектр культур, починаючи від дрібнонасінневих і закінчуючи

бобовими. Це досягається регулюванням діапазону від 1,5 до 500 кг/га.

По-друге, комп'ютер Solitronic бере на себе всі функції контролю та моніторингу, пов'язані з електроприводом висівного вала.

Крім того, розподільні башти сівалки Solitair розташовані за межами насінневого бункера, безпосередньо над балкою сошника, таким чином, забезпечуючи точний розподіл. Щоб ще більше підвищити точність, насіннєві шланги, що з'єднують розподільник із сошниками, розроблені якомога коротшими та мають однакову довжину, що забезпечує точне дозування та рівномірний розподіл зерна, що, в кінцевому підсумку, призводить до підвищення врожайності.

Бункер оснащений обмежувальною сіткою для запобігання потраплянню сторонніх предметів у змійовики, а мішалка забезпечує постійне перемішування зерна.

Сівалка також оснащена дводисковими сошниками, які стратегічно зміщені один відносно одного для полегшення самоочищення. Ці сошники кріпляться до рами за допомогою підпружиненого паралелограмного кріплення, що дозволяє їм адаптуватися до рельєфу ґрунту та досягати бажаної глибини посіву навіть на високих робочих швидкостях.

Нарешті, гумові котки, розташовані за кожним сошником, відіграють вирішальну роль у коткуванні рядка, забезпечуючи вологість насіння та одночасно контролюючи глибину посіву.

З огляду на дану пропозицію, вважаємо за доцільне здійснити розрахунок, коефіцієнту економічної ефективності капітальних витрат (E_p), використовуючи наступну формулу (припускаючи, що прибуток є приростом), а ціна пропозиції становить 5051 тис. грн:

$$E_p = \text{Ппр} / K = 5051 / 250 = 20,2, \quad (3.1)$$

де Ппр – приріст прибутку;

K - сума капітальних витрат по рекомендованому проекту.

Найбільш важливим показником для оцінки економічної ефективності виробничих інвестицій є чиста дисконтована (поточна) вартість (NPV), яка

охоплює чистий прибуток підприємства та амортизаційні відрахування.

Ставка дисконту (R) представляє річну очікувану норму прибутку для інвесторів.

Позитивна чиста приведена вартість (NPV) свідчить про прийнятність інвестиційного проекту.

Як зазначено у ф. 2, ТОВ «АОИЛ» у 2021 році отримало чистий дохід у розмірі 46 359 000 грн, з амортизаційних відрахувань у сумі 5 101 000 грн, що призвело до отримання валового прибутку в сумі 51 460 тис. грн.

ТОВ «АОИЛ» прогнозує щорічне збільшення грошового потоку на 5% у 2024, 2025 та 2026 роках.

Таким чином, валовий прибуток у 2023 році оцінюється в 54033 тис. грн ($51\,460\,000 \times 1,05$), а в 2024 році – 56 734,6 тис. грн ($54\,033\,000 \times 1,05$).), та 59571,4 тис. грн у 2025 році ($56\,734\,650 \times 1,05$).

Щоб визначити чисту дисконтовану (поточну) вартість (NPV), ми використовуємо формулу з урахуванням, що очікувана річна норма прибутку інвестора 10%.

Після ретельного аналізу всіх розрахунків можна визначити, що ця пропозиція є дуже вигідною можливістю для ТОВ «АОИЛ», яка дає не лише значний прибуток, але й окупить інвестиції протягом року після впровадження.

ВИСНОВКИ

У сфері фінансів і бізнесу однією з найважливіших тем є стан фінансово-господарської діяльності підприємства.

Дослідники вивчають чинники, які сприяють зниженню ефективності та здатності підприємств процвітати в умовах конкуренції.

Рентабельність або здатність генерувати прибуток є ключовим показником стану фінансово-господарської діяльності підприємства, який демонструє ефективність управління ресурсами та здатність брати участь у підприємницькій діяльності. Іншим аспектом, який вимірює фінансовий стан підприємства, є оптимальний розподіл прибутку, що передбачає наявність достатніх коштів для підтримки діяльності, сприяння зростанню та інвестуванню в майбутні підприємства після обліку податків і обов'язкових відрахувань.

Крім того, наявність внутрішніх фінансових ресурсів, включаючи основний і оборотний капітал, є вагомим показником стану фінансово-господарської діяльності підприємства. Цей показник відображає здатність підприємства підтримувати виробничі процеси та реалізацію продукції.

ТОВ «АОИЛ» знаходиться в Кіровоградській області, яке спеціалізується на прийомі, підготовці та переробці сільськогосподарської продукції, а також виробництві та реалізації готової продукції та напівфабрикатів.

Аналіз структури та розвитку майна ТОВ «АОИЛ» показує, що підприємство є потужним у своїй сфері діяльності, постійний дохід якої підтримує стабільність кредитних показників.

Фінансова звітність ТОВ «АОИЛ» демонструє наявний загальний рівень ефективності функціонування підприємства, в межах якого темп приросту чистого доходу у 2022 році відносно 2021 року становив 29,81%, собівартості – в 1,38 рази, тоді як в 2023 році – темп чистого доходу був негативним і становив 52,59%, тоді як собівартість – 49,52%, в результаті чого можна

зробити висновки, що протягом періоду знизилась собівартість реалізації продукції, а отже і витрати, що в підсумку вплинуло на чистий дохід від реалізації продукції підприємства.

Як наслідок, в межах кваліфікаційної роботи, нами запропоновано вдосконалити стан фінансово-господарської діяльності шляхом покращення технології вирощування озимої пшениці та оновлення матеріально-технічного оснащення.

На ТОВ «АОИЛ» кількість озимої пшениці є значною у виробництві комбікормів та зерна для тварин. Нами запропоновано сучасний спосіб вирощування озимої пшениці, який базується на комплексному та свідомому використанні ґрунтового-кліматичних, біологічних, технічних, ресурсів із метою максимального задоволення рослин основними факторами життєдіяльності з метою мати високий, стабільний урожай, який поєднує в собі три основні види господарської діяльності: технологічну, технічну та фінансову.

Технологічний напрямок передбачає розробку технологічних операцій і агротехнічних вимог до них, технічний напрямок - складання машинно-тракторних агрегатів, підбір тракторів, сільськогосподарських і спеціальних машин, знарядь, створення норм виробітку і кількість задіяного персоналу; вартісне та економічне спрямування - визначення потреби в робочій силі та обладнанні, собівартості та вартості вирощеної продукції, загальної собівартості виробничого процесу.

Пропонована сучасна технологія спрямована на реалізацію повного комплексу науково обґрунтованої агротехніки; фізико-механічні, хімічні та біологічні методи є частиною запропонованої сучасної технології.

Урожайність озимої пшениці за сучасного способу становить 45,8 т/га, що на 3,7 т/га перевищує врожайність за традиційного способу. Тоді як, оцінка витрат на дану пропозицію на 3,6 тис. грн менша, аніж за традиційного підходу вирощування озимої пшениці.

Впровадження сучасної технології призведе до зменшення необхідної кількості л/год, що призведе до зниження витрат на одиницю продукції в результаті підвищення продуктивності.

Підвищення врожайності та зниження собівартості 1 т зерна з впровадженням сучасної технології в ТОВ «АОИЛ» призведе до отримання додаткового прибутку у розмірі 256 тис. грн, а рентабельність становитиме 71,1%.

У зв'язку з цим досліджуваному підприємству доречно зосередити свої зусилля на вирощуванні озимої пшениці за найсучаснішими технологіями.

Крім того, доведено науковими дослідженнями, необхідність використання технологій, пов'язаних із добривами, у діяльності ТОВ «АОИЛ».

На додачу до зміни технологій вирощування, рекомендовано здійснити технологічну модернізацію як ефективного інструменту підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.

Для ефективної роботи ТОВ «АОИЛ» пропонуємо придбати дві сівалки іноземних виробників. Завдяки чому досліджуване підприємство отримає додатковий прибуток у майбутньому періоді, а у підсумку, впровадження вищенаведених рекомендацій дасть змогу підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І.О. Трансформаційні виклики розвитку кадрового потенціалу вітчизняних підприємств на засадах резильєнтності. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки. 2023. Вип. 10(43). С. 231-239.
2. Андрощук І., Стоноженко Р. Особливості управління аграрними підприємствами України в умовах невизначеності та кризової ситуації. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки, Вип. 8 (41). – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 252-259
3. Андрощук І.О., Рябоволик Т.Ф. Людський потенціал в умовах євроінтеграції України. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 42/2022. С. 7-13.
4. АСС. Ведення бізнесу під час війни в Україні. 2022. URL: <https://chamber.ua/ua/news/rezultaty-ostannoho-opytuvannia-palaty-87-kompaniy-chleniv-hotovi-aktyvno-doluchatysia-do-vidbudovy-ekonomiky-ukrainy-pislia-viyny/> (дата звернення 18.05.2024)
5. Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>.
6. Галушко Л., Андрощук І. Особливості антикризового управління продуктивним портфелем машинобудівних підприємств в умовах критичного обмеження ресурсів. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки, Вип. 10 (43). – Кропивницький: ЦНТУ, 2023
7. Гріщенко І.В. Оцінка показників фінансової стійкості підприємства. *Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України : зб. наук. праць*. Вінниця, 2020. С. 208–211.
8. Допомога, відновлення та стійка відбудова. Надання допомоги Україні у задоволенні невідкладних та середньострокових економічних потреб. URL:

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099547405052230400/pdf/IDU063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c.pdf> (дата звернення: 21.05.2024).

9. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25(2021). С. 92–97.

10. Макалюк І. В., Рурак К. М. Перспективи впровадження концепції безвідходного виробництва в Україні. «Світ наукових досліджень. Випуск 16» : матеріали Міжнародної мультидисциплінарної інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 16-17 лютого 2023 р.) / [редкол. : О. Патряк та ін.] ; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б. С. 55–57.

11. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

12. Менеджмент. Маркетинг. Підприємництво : навч. посіб. / Т. Ф. Рябоволик, І. О. Андрощук, А. О. Доренська [та ін.]. - Кропивницький : ЦНТУ, 2024. - 208 с.

13. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf

14. Рябоволик Т. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств / Рябоволик Т.Ф., Андрощук І.О., Пітел Н.С. // *Ефективна Економіка*. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Дніпро. Випуск 9, 2022 рік URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/> (дата звернення 20.05.2024)

15. Удова Л. О., Гаєвий А. Г. Розділ 1.9. Малий бізнес в аграрному секторі економіки України: проблеми та перспективи розвитку в умовах війни. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. С. 122-133. DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-01-09>.

16. Фінансовий менеджмент: підручник/ за ред. д-ра екон. наук, проф. Крупки М. І. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 400 с.
17. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях / Н. В. Шевченко, С. І. Мельник [та ін.]. - Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. - 224 с.
18. Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 27. С. 350–354. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/56.pdf
19. Androshchuk I.O., Lypchanskyi V.O., Pitel N.S. Self-management as a tool of improvement of the quality of management of modern enterprises. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки, Вип. 8 (41). – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 244-252
20. Latkovskyi, P., Marushchak, A. Problems and prospects of deepening EU-Ukrainian relations. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. 5(2), С. 96-103
21. Panchenko, V., Ivanova, R., Viunyk, O., Androshchuk, I., & Guk, O. (2022). Forming a Methodological Approach to the Management System of Innovative Activities at Enterprises in Conditions of Economic Development. *Journal of Business Economics and Management*, 23(5), P. 1155-1169
22. Sologoub, I. Ukraine's EU integration: A long way home. *Intereconomics: Review of European Economic Policy*. 2022. 57(4), pp. 218-224. URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/4/article/ukraine-s-eu-integration-a-long-way-home.html> (дата звернення: 15.05.2024).
23. Welfens, P. J. J., Xiong, T., Hanrahan, D. Economic, institutional and power perspectives on EU income redistribution and a Ukraine enlargement. EIIW Discussion paper. 2022. No. 325.